

Comisia securitate națională, apărare și ordine publică

RAPORT la proiectul de lege privind avertizorii de integritate nr. 84 din 30.03.2023, lec. II

În conformitate cu prevederile Regulamentului Parlamentului, Comisia securitate națională, apărare și ordine publică a fost sesizată spre dezbateri în fond cu proiectul de lege privind avertizorii de integritate, înregistrat în Parlament cu nr. 84 din 30.13.2023.

Proiectul legii a fost înaintat cu titlu de inițiativă legislativă a Guvernului Republicii Moldova și are drept scop îmbunătățirea mecanismului avertizării despre lipsa de integritate, de a încuraja dezvăluirile de încălcări ale legii și instituirea unor măsuri de protecție a avertizorilor de integritate.

Întru asigurarea executării prevederilor art. 49¹ din Regulamentul Parlamentului a fost anunțată demararea consultărilor publice pe marginea acestui proiect, fiind publicat anunțul corespunzător pe pagina web a Parlamentului cu organizarea ședințe în grupuri de lucru pentru definitivarea acestuia.

În cadrul pregătirii acestuia pentru dezbateri în a doua lectură, la ședința Comisiei au fost examinate amendamentele, propunerile și obiecțiile înaintate de comisiile parlamentare, Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului, Centrul Național Anticorupție (*conform Raportului de expertiză anticorupție*), Banca Națională a Moldovei, Avocatul Poporului, de societatea civilă, rezultatele cărora sânt expuse în sinteză care este parte componentă a prezentului raport.

Proiectul care se anexează la raportul dat este redactat urmare consultărilor publice reieșind din propunerile și obiecțiile acceptate.

În concluzie, Comisia securitate națională, apărare și ordine publică, în rezultatul examinării proiectului respectiv în ședința sa din 21 iunie 2023 a propus cu votul majorității membrilor comisiei **adoptarea** proiectului de către Parlament.

Lilian CARP
Președintele Comisiei

LEGE

privind avertizorii de integritate

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Prezenta lege transpune parțial Directiva (UE) 2019/1937 a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2019 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 305/17 din 26 noiembrie 2019, așa cum a fost modificată ultima dată prin Regulamentul (UE) 2020/1503 al Parlamentului European și al Consiliului din 7 octombrie 2020 privind furnizorii europeni de servicii de finanțare participativă pentru afaceri și de modificare a Regulamentului (UE) 2017/1129 și a Directivei (UE) 2019/1937.

Capitolul I **DISPOZIȚII GENERALE**

Articolul 1. Domeniul de reglementare

(1) Prezenta lege reglementează procedura de primire, de examinare și soluționare a dezvăluirilor privind încălcări ale legii din cadrul entităților publice și private, drepturile și obligațiile persoanelor care efectuează dezvăluiri privind încălcări ale legii, măsurile de protecție a acestora, obligațiile angajatorilor, atribuțiile autorității competente de examinarea dezvăluirilor privind încălcări ale legii și ale autorităților de protecție a avertizorilor de integritate.

(2) Normele prezentei legi nu se aplică dispozițiilor privind:

- a) achizițiile publice în domeniile apărării și securității naționale, în cazul în care acestea intră sub incidența reglementărilor privind secretul de stat, precum și alte informații ce constituie secret de stat;
- b) secretul profesional al avocatului;
- c) confidențialitatea informațiilor medicale;
- d) caracterul secret al deliberărilor judiciare;
- e) desfășurarea procesului penal.

Articolul 2. Scopul legii

Prezenta lege urmărește sporirea cazurilor de dezvăluiri privind încălcări ale legii și a altor dezvăluiri de interes public prin:

- a) promovarea unui climat de integritate și a respectării legii în sectoarele public și privat;
- b) asigurarea protecției avertizorilor de integritate împotriva oricăror forme de răzbunare în contextul dezvăluirilor efectuate;
- c) prevenirea și sancționarea răzbunărilor împotriva avertizorilor de integritate.

Articolul 3. Noțiuni

În sensul prezentei legi, termenii și expresiile de mai jos au următoarele semnificații:

acțiuni subsecvente – orice acțiune întreprinsă de angajator și de autoritatea competentă, responsabilă de examinarea dezvăluirilor privind încălcări ale legii, pentru a soluționa avertizarea de integritate și pentru a remedia încălcarea raportată;

angajat – persoana fizică care, în ultimele 12 luni:

- a) are sau a avut calitatea de salariat în raport cu un angajator, în sensul legislației muncii;
- b) are sau a avut calitatea de voluntar sau stagiar în raport cu un angajator;
- c) are sau a avut raporturi juridice contractuale, civile cu un angajator;
- d) are sau a avut calitatea de candidat la o funcție vacantă, participând la un concurs de angajare;
- e) are sau a avut calitatea de beneficiar al unor servicii sociale;
- f) are sau a avut calitatea de acționar, de persoană care a făcut sau face parte din organul de administrare, de conducere sau de supraveghere al unei entități private, inclusiv calitatea de membru al consiliului de administrație sau de persoană numită în consilii științifice și consultative, în comisii de specialitate ori în alte organe colegiale organizate în structura autorităților/instituțiilor publice sau pe lângă acestea;
- g) deține sau a deținut o funcție electivă;

angajator – entitate publică sau privată care:

- a) a intrat în raporturi juridice de angajare sau de muncă cu un angajat;
- b) a intrat în raporturi juridice contractuale, civile cu un angajat;
- c) a intrat în raporturi juridice ce vizează prestarea de servicii sociale cu un angajat.

În cazul judecătorilor și al procurorilor, se consideră angajatori Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor;

autoritate competentă – autoritatea publică responsabilă de examinarea dezvăluirilor externe și publice privind încălcări ale legii;

avertizare de integritate (raportare) – dezvăluirea unor informații obținute în context profesional, referitoare la încălcări ale legii care amenință ori prejudiciază drepturile unei persoane sau interese ocrotite de lege, înregistrată în Registrul dezvăluirilor privind încălcări ale legii;

avertizor de integritate – persoana fizică care efectuează o avertizare de integritate sau dezvăluie public informații referitoare la încălcări ale legii, obținute în context profesional;

context profesional – activități profesionale, actuale sau anterioare, de orice natură, remunerate sau nu, desfășurate în cadrul entităților publice și private, în baza cărora persoanele pot obține informații referitoare la încălcări ale legii și pot suferi răzbunări în cazul dezvăluirii acestora;

dezvăluire externă de încălcare a legii – comunicarea verbală sau scrisă a oricăror informații referitoare la încălcarea legii, care amenință sau prejudiciază interese ocrotite de lege, din cadrul unei entități publice sau private, prin intermediul canalelor externe de raportare (comunicată autorității externe de examinare);

dezvăluire internă de încălcare a legii – comunicare verbală sau scrisă a oricăror informații referitoare la încălcarea legii, care amenință sau prejudiciază drepturile persoanei sau interese ocrotite de lege, din cadrul unei entități publice sau private, prin intermediul canalelor interne de raportare (comunicată angajatorului);

dezvăluire publică de încălcare a legii – punerea la dispoziție, în spațiul public, a informațiilor referitoare la o încălcare a legii care amenință sau prejudiciază interese ocrotite de lege;

facilitator – persoana fizică care asistă avertizorul de integritate în procesul de dezvăluire a încălcării legii, într-un context profesional, a cărui asistență este confidențială;

informare – transmiterea unor informații referitoare la acțiunile subsecvente și la motivele unor astfel de acțiuni avertizorului de integritate;

informații referitoare la încălcări ale legii – informații, inclusiv suspiciuni rezonabile, referitoare la încălcări efective sau potențiale ale legii, care s-au

produs sau care sunt susceptibile să se producă în cadrul unei entități publice ori private în care activează sau a activat angajatul ori cu care acesta este sau a fost în contact prin intermediul activității sale, precum și informațiile referitoare la încercări de a tăinui astfel de încălcări;

încălcări ale legii – acțiuni sau inacțiuni de nerespectare a dispozițiilor legale, care încalcă grav sau esențial drepturile persoanei sau interese ocrotite de lege, care s-au produs ori sunt susceptibile să se producă în cadrul entităților publice și private din domeniile: achiziții publice, servicii, produse și piețe financiare, prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului, prevenirea și combaterea corupției, siguranța și conformitatea produselor, siguranța transportului, protecția mediului, protecția radiologică și siguranța nucleară, siguranța alimentelor și a hranei pentru animale, sănătatea și bunăstarea animalelor, sănătatea publică, protecția consumatorului, protecția vieții private și a datelor cu caracter personal, securitatea rețelelor și a sistemelor informatice;

persoana vizată în dezvăluire – persoana fizică sau juridică menționată în dezvăluirea de încălcare a legii drept persoană căreia i se atribuie încălcarea legii;

persoana sau subdiviziunea desemnată – persoana fizică sau unitatea din cadrul unei entități publice sau private, desemnată pentru desfășurarea acțiunilor subsecvente;

răzbunare – orice acțiune sau omisiune directă ori indirectă, apărută într-un context profesional, care este determinată de o dezvăluire internă, externă sau publică, ce provoacă sau poate provoca prejudicii nejustificate angajatorului sau avertizorului de integritate.

Articolul 4. Subiecții legii

(1) Subiecții care cad sub incidența prezentei legi sunt:

- a) angajații din sectorul public și privat;
- b) avertizorii de integritate;
- c) angajatorii;
- d) autoritatea competentă;
- e) facilitatorii;
- f) autoritățile de protecție a avertizorilor de integritate (în continuare – *autorități de protecție*).

(2) Angajații au dreptul să depună dezvăluiri privind încălcări ale legii, să fie recunoscuți în calitate de avertizori de integritate și să beneficieze de protecție în condițiile prevăzute de prezenta lege.

(3) Prin derogare de la alin. (2), angajații care au calitatea de agenți publici, în cazul unor influențe necorespunzătoare exercitate asupra lor, precum și în cazul altor încercări de a-i implica în manifestări de corupție în sensul Legii integrității nr. 82/2017 și al Legii nr. 325/2013 privind evaluarea integrității instituționale, sunt obligați să le denunțe.

Capitolul II DEZVĂLUIREA DE ÎNCĂLCARE A LEGII

Articolul 5. Modalitățile de dezvăluire a încălcării legii

(1) În temeiul prezentei legi, modalitățile de dezvăluire a încălcării legii sunt următoarele:

- a) dezvăluirea internă de încălcare a legii (comunicată angajatorului);
- b) dezvăluirea externă de încălcare a legii (comunicată autorității competente);
- c) dezvăluirea publică de încălcare a legii.

(2) Dezvăluirea unei încălcări a legii se face în scris, pe suport de hârtie sau în format electronic, fiind semnată de angajat, sau prin comunicarea acesteia la liniile telefonice anticorupție ale angajatorilor, ale autorității competente ori prin alte sisteme de mesagerie vocală, sau printr-o întâlnire față în față, la cererea angajatului.

(3) Dezvăluirea se întocmește prin completarea de către angajat sau, după caz, de către operatorul liniei telefonice a chestionarelor de dezvăluire internă sau externă de încălcare a legii, prevăzute la anexele nr. 1 și nr. 2.

(4) Dezvăluirea de încălcare a legii se înscrie în Registrul dezvăluirilor privind încălcări ale legii (în continuare – *Registru*), ținut de angajatori și de autoritatea competentă, al cărui model este prevăzut în anexa nr. 3.

(5) Angajatul care efectuează o dezvăluire de încălcare a legii poate alege o modalitate de raportare a acesteia, luând în considerare următoarele aspecte:

- a) existența riscului de răzbunare, în cazul raportării prin intermediul canalelor interne de raportare;
- b) imposibilitatea remedierii încălcării în mod eficace prin intermediul canalelor interne de raportare.

(6) Canalele interne și externe de raportare a încălcărilor legii urmează să fie concepute, instituite și gestionate în condiții de siguranță, astfel încât să fie protejată confidențialitatea identității persoanei care efectuează raportarea și a

oricărei părți terțe menționate în raportare și să se împiedice accesul la aceasta a membrilor neautorizați ai personalului.

(7) În lipsa unui canal intern de raportare, în cazul persoanelor juridice de drept privat cu mai puțin de 50 de angajați, angajatul care efectuează o dezvăluire de încălcare a legii utilizează canalul extern.

(8) Clauzele de confidențialitate și secretul profesional dintre angajator și angajat nu împiedică dezvăluirile privind încălcări ale legii.

(9) În cazul funcțiilor electivă, procedura dezvăluirii interne de încălcare a legii nu se aplică.

Articolul 6. Conținutul dezvăluirii de încălcare a legii

(1) Dezvăluirea de încălcare a legii cuprinde, cel puțin, următoarele: numele, prenumele și datele de contact ale angajatului care efectuează dezvăluirea, locul de muncă, subdiviziunea în care activează, funcția ocupată, contextul profesional în care au fost obținute informațiile, persoana vizată în dezvăluire, dacă aceasta este cunoscută, descrierea faptei susceptibile să constituie o încălcare a legii în cadrul entității publice sau al entității private, după caz, probele în susținerea raportării, data și semnătura.

(2) Prin derogare de la prevederile alin. (1), dezvăluirea de încălcare a legii care nu cuprinde numele, prenumele, datele de contact sau semnătura angajatului care efectuează dezvăluirea se examinează și se soluționează în măsura în care conține suspiciuni rezonabile de amenințări la securitatea națională și ordinea publică. Totodată, informația anonimă, oferită în cadrul altor tipuri de dezvăluiri privind încălcări ale legii, poate fi verificată de autoritatea competentă în vederea autosesizării sau, după caz, conform prevederilor legislației.

(3) Angajații care au făcut în mod anonim dezvăluiri privind încălcări ale legii, dar care sunt ulterior identificați și suferă răzbunări, beneficiază de protecția prevăzută de prezenta lege în cazul îndeplinirii condițiilor prevăzute la art. 20.

Articolul 7. Evidența dezvăluirilor privind încălcări ale legii

(1) Dezvăluirile privind încălcări ale legii se înscriu în Registru, care cuprinde: numărul și data primirii dezvăluirii; numele, prenumele și datele de contact ale angajatului care a efectuat dezvăluirea; denumirea entității; obiectul raportării și modalitatea de soluționare; măsurile de răzbunare împotriva angajatului și măsurile de protecție a acestuia; recunoașterea angajatului în calitate de avertizor de integritate; informația privind transmiterea dezvăluirii de

incălcare a legii spre examinare altor autorități, potrivit competențelor; precum și datele de contact ale persoanei care a înregistrat dezvăluirea. Entitățile publice, cele private și autoritatea competentă, prin persoana sau subdiviziunea desemnată, au obligația de a păstra evidența tuturor raportărilor primite, respectând cerințele de confidențialitate a angajaților.

(2) Informația din Registru se păstrează timp de 5 ani, pe suport de hârtie sau în format electronic. După expirarea perioadei de păstrare, aceasta se distruge, indiferent de suportul pe care a fost păstrată.

(3) În cazul în care pentru dezvăluirea de încălcare a legii se utilizează o linie telefonică sau un alt sistem de mesagerie vocală, în care conversațiile sunt înregistrate, persoana sau subdiviziunea desemnată are dreptul, sub rezerva consimțământului angajatului care efectuează dezvăluirea, de a documenta dezvăluirea verbală în unul din următoarele moduri:

- a) prin înregistrarea conversației pe un suport informațional; sau
- b) prin transcrierea completă și exactă a conversației într-un proces-verbal.

(4) Persoana sau subdiviziunea desemnată oferă angajatului care efectuează dezvăluirea de încălcare a legii posibilitatea de a verifica, de a rectifica și de a-și exprima acordul cu privire la transcrierea convorbirii prin semnarea acesteia.

(5) În cazul în care angajatul care efectuează dezvăluirea de încălcare a legii nu își exprimă consimțământul pentru transcrierea sau înregistrarea conversației, acesta este îndrumat să raporteze persoanei desemnate în scris, pe suport de hârtie, sau în format electronic, la adresa poștei electronice a instituției din care face parte persoana sau subdiviziunea desemnată.

Articolul 8. Consemnarea dezvăluirilor privind încălcări ale legii

(1) În cazul în care pentru dezvăluirea de încălcare a legii se utilizează o linie telefonică sau un alt sistem de mesagerie vocală în care conversațiile nu sunt înregistrate, persoana desemnată are obligația de a întocmi un proces-verbal de consemnare a conversației. Persoana desemnată îi oferă angajatului posibilitatea de a verifica, de a rectifica și de a-și exprima acordul cu privire la procesul-verbal al conversației prin semnarea acestuia.

(2) În cazul în care angajatul care efectuează dezvăluirea de încălcare a legii solicită ca dezvăluirea să aibă loc în prezența persoanei desemnate, aceasta are obligația de a întocmi un proces-verbal de consemnare a conversației, sub rezerva consimțământului angajatului. Persoana desemnată îi oferă angajatului

posibilitatea de a verifica, de a rectifica și de a-și exprima acordul cu privire la procesul-verbal al conversației prin semnarea acestuia.

Articolul 9. Obligația de a păstra confidențialitatea

(1) Entitățile publice și private se asigură că informațiile din Registru, identitatea angajaților care dezvăluie încălcări ale legii, inclusiv informațiile care ar permite identificarea directă ori indirectă a acestora, nu sunt divulgate persoanelor terțe, în special persoanelor vizate în dezvăluiri, cu excepția situației în care există consimțământul expres al angajatului sau a cazului în care o urmărire penală a fost pornită în baza dezvăluirii de încălcare a legii de interes public.

(2) În cazul în care o dezvăluire de încălcare a legii conține informații ce constituie secret comercial, acestea nu pot fi utilizate sau divulgate în alte scopuri decât cele necesare pentru soluționarea dezvăluirii.

Articolul 10. Prelucrarea datelor cu caracter personal

(1) Orice operațiuni ori serie de operațiuni care se efectuează asupra datelor cu caracter personal prin mijloace automatizate sau neautomatizate se desfășoară în conformitate cu Legea nr.133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal.

Capitolul III

EXAMINAREA DEZVĂLUIRILOR PRIVIND ÎNCĂLCĂRI ALE LEGII

Secțiunea 1

Dezvăluirea internă de încălcare a legii

Articolul 11. Dezvăluirea de încălcare a legii prin intermediul canalelor interne de raportare

Dezvăluirea de încălcare a legii prin intermediul canalelor interne de raportare se încurajează în cazul în care încălcarea poate fi remediată în mod eficace în interiorul entității publice sau private și atunci când angajatul care efectuează dezvăluirea consideră că nu există niciun risc de răzbunare.

Articolul 12. Procedura internă de dezvăluire a încălcărilor legii

(1) Entitățile publice și private desemnează o persoană sau o subdiviziune responsabilă de primirea, înregistrarea, examinarea și soluționarea dezvăluirilor interne privind încălcări ale legii.

(2) Persoana sau subdiviziunea desemnată acționează cu imparțialitate și independent în exercitarea atribuțiilor sale, întreprinde acțiuni subsecvente cu diligență și în condiții de siguranță, astfel încât să asigure confidențialitatea identității angajatului care a efectuat dezvăluirea de încălcare a legii și împiedică accesul la aceasta a persoanelor terțe, care nu sunt implicate în procesul de examinare a dezvăluirii de încălcare a legii.

(3) Persoana sau subdiviziunea desemnată și mijloacele de dezvăluire internă trebuie aduse la cunoștința fiecărui angajat, prin modalități publice și ușor accesibile.

(4) La depunerea dezvăluirii de încălcare a legii, persoana sau subdiviziunea desemnată confirmă recepționarea acesteia și, în termen de 3 zile lucrătoare de la primire, comunică în scris angajatului despre recepționarea dezvăluirii. În cazurile în care, dezvăluirea de încălcare a legii excedează limitele de competență ale angajatorului, aceasta este transmisă spre examinare altor entități publice, potrivit competențelor, în termen de 3 zile lucrătoare de la data înregistrării dezvăluirii în Registru, cu respectarea confidențialității.

(5) În termen de 3 luni de la data confirmării de primire a dezvăluirii de încălcare a legii, cu excepția cazului în care informarea ar putea prejudicia desfășurarea acesteia, persoana sau subdiviziunea desemnată îl informează în scris pe angajat despre stadiul examinării dezvăluirii, iar pe conducătorii entității vizate – despre desfășurarea acțiunilor subsecvente și modalitatea de soluționare a dezvăluirii. În cazul în care angajatului nu i-a fost comunicată nicio confirmare de primire a dezvăluirii de încălcare a legii, persoana sau subdiviziunea desemnată îl informează în scris pe angajat despre stadiul examinării dezvăluirii respective în termen de 3 luni de la expirarea perioadei de 3 zile de la depunerea acesteia.

(6) Rezultatele examinării dezvăluirii de încălcare a legii sunt aduse la cunoștința angajatului care a depus-o în termen de 3 luni de la data confirmării de primire a dezvăluirii respective sau, în cazuri justificate corespunzător, în termen de 6 luni.

Articolul 13. Înregistrarea dezvăluirii de încălcare a legii și acțiunile subsecvente

(1) Pentru a fi înregistrată în Registru și pentru a fi recunoscută drept avertizare de integritate, dezvăluirea internă de încălcare a legii trebuie să întrunească următoarele condiții:

a) să fie raportată prin intermediul canalelor interne de raportare (comunicată angajatorului);

- b) să fie făcută de un angajat al unei entități publice sau private;
- c) informațiile să fie obținute în context profesional;
- d) circumstanțele relatate să constituie o încălcare a legii.

(2) Înregistrarea dezvăluirii de încălcare a legii în Registru îi conferă angajatului care a raportat statutul de avertizor de integritate.

(3) În cazul în care angajatul face mai multe dezvăluiri interne privind încălcări ale legii, având același obiect, acestea se conexează într-o singură procedură, avertizorul de integritate urmând să primească o singură informare. Dacă, după finalizarea examinării avertizării de integritate, este depusă o nouă dezvăluire de încălcare a legii având același obiect, fără a se prezenta informații suplimentare care să justifice acțiuni subsecvente diferite, aceasta nu se examinează, fapt consemnat în Registru.

(4) După finalizarea examinării avertizării de integritate, persoana desemnată întocmește un raport care cuprinde următoarele elemente: descrierea circumstanțelor care au făcut obiectul dezvăluirii interne de încălcare a legii, inclusiv descrierea informațiilor aduse la cunoștința angajatorului prin raportarea înregistrată și, după caz, prezentarea de concluzii și recomandări ce pot cuprinde referiri la eventuale măsuri de protecție.

(5) Modalitatea de soluționare a avertizării de integritate se comunică în scris avertizorului de integritate, în termen de 5 zile de la finalizarea examinării acesteia.

Secțiunea a 2-a

Dezvăluirea externă de încălcare a legii

Articolul 14. Autoritatea responsabilă de examinarea dezvăluirilor privind încălcări ale legii prin intermediul canalelor externe și publice de raportare

(1) Autoritatea responsabilă de primirea și examinarea dezvăluirilor externe și publice privind încălcări ale legii este Centrul Național Anticorupție, în limita domeniului de competență. În cazurile în care o dezvăluire de încălcare a legii excedează limitele de competență ale Centrului Național Anticorupție, aceasta este transmisă spre examinare altor entități publice, potrivit competențelor, în termen de 3 zile lucrătoare de la data înregistrării dezvăluirii în Registru, cu respectarea confidențialității.

(2) Centrul Național Anticorupție, în calitate de autoritate responsabilă de examinarea dezvăluirilor externe privind încălcări ale legii:

a) desemnează persoanele sau subdiviziunile responsabile de recepționarea avertizărilor de integritate și de întreprinderea acțiunilor subsecvente;

b) asigură instruirea persoanelor desemnate să soluționeze avertizări de integritate;

c) instituie Registrul dezvăluirilor privind încălcări ale legii;

d) asigură promovarea și funcționarea liniei naționale anticorupție;

e) înregistrează dezvăluirile privind încălcări ale legii, primite verbal sau în scris, pe suport de hârtie sau în format electronic, prin linia națională anticorupție sau prin întâlnire față în față la cererea angajatului;

f) examinează avertizările de integritate referitoare la manifestări de corupție și comunică în scris avertizorului de integritate despre rezultatul examinării în termen de 3 luni de la data confirmării de primire a avertizării, cu posibilitatea extinderii acestui termen, în caz de necesitate, cu încă 3 luni, avertizorul de integritate fiind informat corespunzător;

g) menține contactul cu angajatul care a efectuat o dezvăluire de încălcare a legii în vederea solicitării de informații suplimentare, dacă e cazul, și pentru a-l informa despre soluția și acțiunile subsecvente;

h) desfășoară acțiuni subsecvente cu diligență și în condiții de siguranță, astfel încât să asigure confidențialitatea identității angajatului care a efectuat raportarea și a oricărei părți terțe menționate în raportare; împiedică accesul la acesta a angajaților neautorizați;

i) transmite altor entități publice, potrivit competențelor, dezvăluirile privind încălcări ale legii care au ca obiect alte încălcări decât cele care, conform legii, țin de competența sa, în termen de 3 zile lucrătoare de la data înregistrării acestora, cu respectarea garanțiilor privind confidențialitatea și integritatea;

j) se autosesizează și înregistrează dezvăluirile privind încălcări ale legii făcute publice, care prezintă o amenințare pentru interesele ocrotite de lege.

(3) Dacă, în baza unei avertizări de integritate, este inițiat un proces contravențional sau un proces penal, avertizorul de integritate este informat că avertizarea de integritate pe care a depus-o va fi examinată în modul prevăzut de Codul contravențional sau Codul de procedură penală.

Articolul 15. Înregistrarea dezvăluirii externe de încălcare a legii și acțiunile subsecvente

(1) Pentru a fi înregistrată în Registru și pentru a fi recunoscută drept avertizare de integritate, dezvăluirea externă de încălcare a legii trebuie să întrunească următoarele condiții:

a) să fie raportată prin intermediul canalelor externe de raportare (comunicată autorității externe de examinare);

b) să fie făcută de un angajat al unei entități publice sau private;

c) informațiile să fie obținute în context profesional;

d) circumstanțele relatate să constituie o încălcare a legii.

(2) Înregistrarea dezvăluirii externe de încălcare a legii în Registru îi conferă angajatului care a raportat statutul de avertizor de integritate.

(3) După înregistrarea dezvăluirii externe de încălcare a legii în Registru, angajatului care a raportat i se comunică următoarele detalii:

a) în cazul depunerii în scris a dezvăluirii de încălcare a legii – confirmarea scrisă, în termen de 5 zile lucrătoare, privind înregistrarea în Registru și privind inițierea unei examinări a circumstanțelor descrise în avertizarea de integritate, precum și termenul în care acesta va fi informat despre rezultatele examinării;

b) în cazul comunicării verbale a dezvăluirii de încălcare a legii – confirmarea scrisă, în termen de 5 zile lucrătoare, privind înregistrarea acesteia în Registru;

c) în cazul comunicării prin telefon a dezvăluirii de încălcare a legii – numărul de înregistrare a apelului, faptul inițierii unei examinări a circumstanțelor descrise în avertizarea de integritate și termenul în care acesta poate reveni cu un apel sau, după caz, termenul în care operatorul îl va contacta telefonic (după preferința angajatului care a efectuat dezvăluirea) pentru a-l informa despre rezultatele examinării;

d) indiferent de modalitatea de comunicare a dezvăluirii de încălcare a legii – respectarea confidențialității identității sale la examinarea avertizării de integritate raportate, cu excepția cazurilor de inițiere a unei proceduri penale sau contravenționale în care angajatul este implicat în calitate de martor și solicită protecție;

e) în toate cazurile – faptul că statutul de avertizor de integritate îi va fi retras dacă, pe parcursul examinării, se constată că dezvăluirea de încălcare a legii nu întrunește toate condițiile prevăzute la alin. (1).

(4) În cazul comunicării verbale a dezvăluirii de încălcare a legii este întocmit un proces-verbal de consemnare.

(5) În cazul recepționării unui număr mare de avertizări de integritate, autoritatea competentă poate examina cu prioritate raportările privind încălcări grave ale intereselor ocrotite de lege sau încălcări ale prevederilor esențiale care intră în domeniul de aplicare al prezentei legi, fără a aduce atingere intervalului de timp prevăzut la art. 14 alin. (2) lit. f).

(6) În cazul în care angajatul face mai multe dezvăluiri externe privind încălcări ale legii având același obiect, acestea se conexează într-o singură procedură, avertizorul de integritate urmând să primească o singură informare. Dacă, după finalizarea examinării acestora, este depusă o nouă dezvăluire de încălcare a legii având același obiect, fără a se prezenta informații suplimentare

care să justifice o acțiune subsecventă diferită, aceasta nu este examinată, fapt consemnat în Registrul.

(7) După finalizarea examinării avertizării de integritate, persoana desemnată întocmește un raport care cuprinde următoarele elemente: descrierea circumstanțelor care au făcut obiectul dezvăluirii de încălcare a legii, inclusiv descrierea informațiilor aduse la cunoștința Centrului Național Anticorupție prin raportarea înregistrată și, după caz, concluziile și recomandările comunicate de entitățile publice și private, care pot cuprinde referiri la eventuale măsuri de protecție.

(8) Modalitatea de soluționare a avertizării de integritate se comunică avertizorului de integritate în scris, în termen de 5 zile lucrătoare de la finalizarea examinării acesteia.

Articolul 16. Încetarea examinării dezvăluirii interne sau externe de încălcare a legii și a avertizării de integritate

(1) Dezvăluirea internă sau externă de încălcare a legii și avertizarea de integritate încetează să fie examinate atunci când:

a) dezvăluirea de încălcare a legii nu întrunește condițiile prevăzute la art. 13 alin. (1) sau, după caz, la art. 15 alin. (1);

b) avertizarea de integritate conține informații evident ne semnificative, constatate după o examinare corespunzătoare a acesteia;

c) dezvăluirea de încălcare a legii este depusă în mod repetat, fără prezentarea unor argumente și informații suplimentare, care să justifice reluarea acțiunilor subsecvente;

d) dezvăluirea de încălcare a legii este transmisă anonim și nu conține informații suficiente referitoare la încălcări ale legii, care să permită examinarea acesteia.

(2) În termen de 5 zile lucrătoare de la data luării deciziei de încetare a examinării avertizării de integritate, acest fapt se comunică avertizorului de integritate în scris, cu indicarea temeiului legal, excepție fiind situația prevăzută la alin. (1) lit. d).

Articolul 17. Obligația de informare publică

Centrul Național Anticorupție publică pe pagina web oficială a instituției, într-o secțiune separată, ușor de identificat și de accesat, cel puțin următoarele informații:

a) cadrul normativ ce reglementează instituția avertizării de integritate;

b) modalitatea de depunere a unei avertizări de integritate;

c) condițiile necesare pentru a beneficia de protecție în temeiul prezentei legi;

d) informațiile de contact pentru efectuarea dezvăluirilor privind încălcări ale legii, în special adresa poștală și cea electronică, numerele de telefon, mențiunea privind conversațiile telefonice;

e) procedura aplicabilă dezvăluirii de încălcare a legii, inclusiv termenul și modul de informare cu privire la rezultatul examinării dezvăluirii în cauză;

f) obligația de păstrare a confidențialității și de prelucrare a datelor cu caracter personal conform legii;

g) natura acțiunilor subsecvente și măsurile de protecție împotriva răzbunării;

h) un model de declarație în care sunt prevăzute condițiile în care avertizorul de integritate este protejat de răspundere pentru încălcarea confidențialității.

Secțiunea a 3-a **Dezvăluirea publică de încălcare a legii**

Articolul 18. Dezvăluirea publică de încălcare a legii

(1) În cazul unei dezvăluiri publice de încălcare a legii, persoana poate fi recunoscută în calitate de avertizor de integritate fie de către autoritatea competentă, fie de către autoritatea de protecție.

(2) Angajatul care face o dezvăluire publică de încălcare a legii beneficiază de protecție în temeiul prezentei legi.

(3) Dezvăluirea publică de încălcare a legii poate fi realizată prin orice mijloc disponibil, cu condiția că respectiva dezvăluire se aduce la cunoștința autorității competente.

Articolul 19. Condiții privind protecția avertizorilor de integritate care efectuează dezvăluiri publice de încălcare a legii

Avertizorul de integritate care a efectuat o dezvăluire publică de încălcare a legii beneficiază de protecție, în temeiul prezentei legi, în cazul în care este îndeplinită oricare dintre următoarele condiții:

a) avertizorul de integritate a efectuat o dezvăluire de încălcare a legii prin intermediul unui canal intern de raportare sau, în mod direct, printr-un canal extern de raportare, însă nu au fost întreprinse acțiuni subsecvente în intervalul de timp prevăzut de prezenta lege;

b) avertizorul de integritate are motive întemeiate să considere că:

1. încălcarea respectivă poate constitui un pericol iminent sau evident pentru interesul public de existență a unei situații de urgență sau a unui risc de prejudiciu ireversibil; sau

2. în cazul dezvăluirii externe de încălcare a legii, există un risc de răzbunare sau există o probabilitate redusă ca încălcarea să fie remediată în mod eficace, având în vedere circumstanțele specifice ale cazului, precum cele în care probele pot fi ascunse ori distruse, sau există alte motive rezonabile.

Capitolul IV MĂSURI DE PROTECȚIE

Articolul 20. Condiții pentru protecția avertizorilor de integritate

Pentru a beneficia de măsurile de protecție prevăzute de prezenta lege, trebuie să fie întrunite, cumulativ, următoarele condiții:

- a) avertizarea de integritate este efectuată prin intermediul canalelor interne, externe sau publice de raportare a încălcării legii;
- b) avertizarea de integritate este efectuată existând motive întemeiate de a crede că informațiile referitoare la încălcarea legii erau adevărate la momentul dezvăluirii;
- c) angajatul care efectuează o dezvăluire de încălcare a legii este recunoscut în calitate de avertizor de integritate în modul stabilit de prezenta lege;
- d) avertizorul de integritate este supus răzbunării;
- e) există o legătură de cauzalitate între dezvăluirea de încălcare a legii și pretinsa răzbunare.

Articolul 21. Interdicția răzbunărilor

Este interzisă orice formă de răzbunare împotriva avertizorilor de integritate, în special:

- a) orice formă de suspendare a raporturilor de muncă, de concediere sau măsuri echivalente;
- b) retrogradarea sau împiedicarea promovării în funcție;
- c) orice modificare a raporturilor de serviciu, cum ar fi transferul la o altă muncă în cadrul aceleiași unități, în dezavantajul avertizorului de integritate, reducerea salariului, schimbări ale programului de muncă;
- d) împiedicarea dezvoltării profesionale;
- e) evaluarea negativă a performanței sau recomandări negative privind activitatea profesională desfășurată;
- f) aplicarea oricărei alte sancțiuni disciplinare, inclusiv financiare;
- g) constrângerea, intimidarea, hărțuirea;
- h) discriminarea, tratamentul inequitabil sau crearea oricărui dezavantaj;

i) refuzul de a transforma un contract de muncă pe o durată determinată într-un contract de muncă pe durată nedeterminată, în cazul în care angajatul a avut așteptări legitime că i s-ar oferi o funcție permanentă;

j) refuzul de a prelungi un contract de muncă pe o durată determinată sau încetarea anticipată a unui astfel de contract;

k) cauzarea de prejudicii, inclusiv la adresa reputației persoanei în cauză, în special pe platformele de socializare, sau cauzarea de pierderi financiare, inclusiv sub forma pierderii unor oportunități de afaceri și a pierderii de venituri;

l) includerea pe o listă neagră în baza unui acord sectorial sau de alt tip, formal sau informal, care poate presupune că persoana în cauză nu își va găsi, în viitor, un loc de muncă în sectorul respectiv;

m) rezilierea anticipată sau anularea unui contract pentru bunuri sau servicii;

n) anularea unei licențe sau a unui permis;

o) solicitarea de efectuare a unei evaluări psihiatrice sau medicale;

p) alte forme directe sau indirecte de răzbunare, inclusiv asupra membrilor familiei sau a persoanelor apropiate avertizorului de integritate.

Articolul 22. Autoritățile de protecție a avertizorilor de integritate

Protecția avertizorilor de integritate este asigurată de următoarele entități:

a) angajatorul, în cazul dezvăluirilor interne privind încălcări ale legii;

b) Avocatul Poporului, în cazul dezvăluirilor externe sau publice privind încălcări ale legii; în cazul dezvăluirilor interne, Avocatul Poporului poate acorda protecție doar atunci când se aduc atingeri grave sau esențiale drepturilor persoanei, care intră în domeniul de aplicare al prezentei legi.

Articolul 23. Atribuțiile angajatorului privind asigurarea protecției avertizorilor de integritate

Angajatorul întreprinde acțiuni cu caracter administrativ în vederea încetării răzbunării împotriva angajatului căruia i s-a conferit statutul de avertizor de integritate, precum și orice alte măsuri necesare pentru asigurarea protecției acestuia în calitate de avertizor de integritate.

Articolul 24. Atribuțiile Avocatului Poporului privind asigurarea protecției avertizorilor de integritate

(1) Avocatul Poporului, în calitate de autoritate ce asigură protecția avertizorilor de integritate, în conformitate cu prevederile Legii nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman), are următoarele atribuții:

a) recepționează și examinează cererile de protecție ale avertizorilor de integritate și contribuie la apărarea acestora;

- b) reprezintă avertizorii de integritate în instanțele de judecată, precum și în alte autorități publice, în vederea apărării drepturilor lor legitime;
- c) întreprinde alte măsuri de protecție, după caz.

(2) În cazul dezvăluirilor publice privind încălcări ale legii, Avocatul Poporului se poate autosesiza din oficiu.

Articolul 25. Măsuri de protecție a avertizorilor de integritate în caz de cercetare disciplinară

(1) Avertizorul de integritate cercetat disciplinar ca urmare a unei dezvăluiri de încălcare a legii interne, externe sau publice își poate invoca acest statut în fața comisiei de disciplină. În acest caz, procedura disciplinară se suspendă până la soluționarea definitivă a avertizării de integritate.

(2) Sub sancțiunea nulității, avertizorul de integritate nu poate fi sancționat disciplinar pentru dezvăluiri de încălcare a legii.

Articolul 26. Exonerarea de răspundere

(1) Avertizorul de integritate nu poartă răspundere pentru o dezvăluire de încălcare a legii, cu condiția ca acesta să fi avut motive întemeiate să creadă că raportarea sau divulgarea respectivă a fost necesară.

(2) Avertizorul de integritate nu răspunde pentru modul de dobândire a informațiilor care sunt redată în dezvăluirea de încălcare a legii sau pentru accesul la acestea, cu excepția cazurilor în care o astfel de dobândire sau un astfel de acces la informații constituie o infracțiune.

(3) Avertizorul de integritate poartă răspundere disciplinară, civilă, contravențională sau penală pentru orice acțiuni care nu au legătură cu o dezvăluire de încălcare a legii (internă, externă sau publică) sau care nu sunt necesare pentru efectuarea unei dezvăluiri, în conformitate cu prevederile legislației.

Articolul 27. Contestarea măsurilor de răzbunare

(1) Avertizorul de integritate poate contesta în instanța de judecată măsurile de răzbunare luate împotriva sa pentru o dezvăluire de încălcare a legii.

(2) Angajatorului îi revine sarcina să demonstreze că măsurile întreprinse față de angajat nu au legătură cu o dezvăluire de încălcare a legii sau cu implicarea

acestui, în orice calitate, într-o avertizare de integritate. În caz contrar, faptele angajatorului se consideră răzbunare.

(3) În cazul în care instanța de judecată constată că sancțiunile aplicate împotriva avertizorului de integritate au legătură cu o dezvăluire de încălcare a legii și reprezintă o formă de răzbunare împotriva acestuia, entitatea publică sau privată vizată este obligată să publice pe pagina sa web un extras din hotărârea judecătorească în cauză. Extrasul din hotărârea judecătorească se publică și pe pagina web a Avocatului Poporului, cu condiția că acesta a luat măsuri pentru protecția avertizorului de integritate.

Articolul 28. Măsuri de protecție a facilitatorilor, a persoanelor vizate în dezvăluiri și a persoanelor terțe

(1) Normele privind protecția identității, aplicabile avertizorilor de integritate, prevăzute de prezenta lege, se aplică și facilitatorilor, și persoanelor vizate în dezvăluiri, precum și persoanelor terțe la care se fac referiri în avertizările de integritate.

(2) Identitatea facilitatorilor, a persoanelor vizate în dezvăluire, precum și a persoanelor terțe care au legături cu avertizorul de integritate este protejată pe tot parcursul desfășurării acțiunilor subsecvente.

Capitolul V RĂSPUNDEREA

Articolul 29. Răspunderea pentru încălcarea prevederilor legale

(1) Împiedicarea, prin orice mijloace, a dezvăluirilor privind încălcări ale legii de către persoana desemnată să recepționeze, să înregistreze și să examineze avertizările de integritate atrage răspunderea disciplinară sau contravențională.

(2) Întreprinderea unor măsuri de răzbunare împotriva avertizorilor de integritate, inclusiv împotriva membrilor de familie sau a persoanelor apropiate avertizorului de integritate atrage răspunderea disciplinară, contravențională sau penală.

(3) Neluarea măsurilor de asigurare a dezvăluirilor privind încălcări ale legii în cadrul entităților publice sau private, nerespectarea confidențialității persoanelor care dezvăluie încălcări ale legii și a persoanelor vizate în dezvăluiri, neasigurarea măsurilor de protecție a persoanelor recunoscute în calitate de avertizori de integritate atrag răspunderea disciplinară sau contravențională.

(4) Neluarea măsurilor de încetare ori de suspendare a faptelor care prejudiciază interesul public sau neluarea măsurilor de prevenire a faptelor ce pot cauza prejudicii ulterioare interesului public atrage răspunderea contravențională sau penală.

(5) Nerespectarea obligației de instituire a canalelor interne de raportare a încălcărilor legii atrage răspunderea contravențională.

(6) Raportarea în cunoștință de cauză a unor informații false referitoare la încălcări ale legii atrage răspunderea contravențională sau penală.

Articolul 30. Interzicerea renunțării la drepturi și la măsuri reparatorii

(1) Drepturile și măsurile reparatorii prevăzute de prezenta lege nu pot face obiectul unei renunțări sau limitări.

(2) Orice acțiuni prin care se urmărește renunțarea la drepturi sau limitarea drepturilor și a măsurilor reparatorii prevăzute de prezenta lege sunt lovite de nulitate absolută.

Capitolul VI

DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 31

(1) Prezenta lege intră în vigoare la expirarea termenului de 3 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) În termen de 3 luni de la data publicării prezentei legi:

- a) Guvernul va pune actele sale normative în concordanță cu prezenta lege;
- b) entitățile publice, indiferent de numărul de angajați, și entitățile private care au cel puțin 50 de angajați vor institui canale interne de raportare și vor stabili prin acte interne proceduri de dezvăluire a încălcărilor legii și proceduri de efectuare a acțiunilor subsecvente.

(3) Examinarea avertizărilor de integritate înregistrate în Registru până la data intrării în vigoare a prezentei legi, inclusiv a celor în curs de examinare, se va efectua în conformitate cu prevederile prezentei legi.

(4) La data intrării în vigoare a prezentei legi, se abrogă Legea nr. 122/2018 privind avertizorii de integritate.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Chestionarul dezvăluirii interne de încălcare a legii*Se completează de către angajat***1. Numele, prenumele și datele de contact ale angajatului****2. Locul de muncă, subdiviziunea în care activează angajatul, funcția ocupată****3. Relația angajatului cu angajatorul (contract individual de muncă sau raporturi juridice contractuale, civile, prestare de servicii sociale ori alte informații relevante)****4. Contextul profesional în care au fost obținute informațiile, datele privind încălcarea legii****5. Prezentarea probelor/informațiilor ce confirmă încălcarea legii sau indicarea modalităților de verificare a informației dezvăluite (dacă acestea există)****6. Ați mai făcut anterior dezvăluiri interne, externe sau publice cu privire la această încălcare a legii? Dacă da, prezentați detalii.**

(Data)

(Semnătura angajatului)

(Data)

(Semnătura persoanei desemnate)**C O T O R**

Dezvăluirea internă de încălcare a legii este recepționată de către

(Numele și prenumele persoanei desemnate)Numărul de înregistrare în Registrul dezvăluirilor privind încălcări ale legii

Chestionarul dezvăluirii externe de încălcare a legii

Se completează de către angajat

1. *Numele, prenumele și datele de contact ale angajatului*

2. *Locul de muncă, entitatea publică sau privată în care activează angajatul, funcția ocupată*

3. *Relația angajatului cu angajatorul (contract individual de muncă sau raporturi juridice contractuale, civile, prestare de servicii sociale ori alte informații relevante)*

4. *Contextul profesional în care au fost obținute informațiile, datele privind încălcarea legii*

5. *În ce constă amenințarea/prejudicierea intereselor ocrotite de lege prin încălcarea legii raportată*

6. *Prezentarea probelor/informațiilor ce confirmă încălcarea legii sau indicarea modalităților de verificare a informației dezvăluite (dacă acestea există)*

7. *Ați mai făcut anterior dezvăluiri interne, externe sau publice cu privire la această încălcare a legii? Dacă da, prezentați detalii.*

8. *Ați fost supus răzbunării la locul de muncă ca urmare a dezvăluirilor făcute privind încălcări ale legii?*

(Data)

(Semnătura angajatului)

(Data)

(Semnătura persoanei desemnate)

C O T O R

Dezvăluirea externă de încălcare a legii este recepționată de către

(Numele și prenumele persoanei desemnate)

Numărul de înregistrare în Registrul dezvăluirilor privind încălcări ale legii _____

Modelul Registrului de dezvoltări privind încălcări ale legii

Nr. ori.	Numărul și data de înregistrare a dezvoltării de încălcare a legii	Descrierea încălcării legii	Denumirea entității publice/private, după caz, a subdiviziunii/persoanei vizate în dezvoltarea de încălcare a legii	Angajatul care a depus dezvoltarea este sau nu supus răzbumării la locul de muncă	Este sau nu recunoscut în calitate de avertizor de integritate angajatul care a depus dezvoltarea de încălcare a legii	A solicitat sau nu măsuri de protecție avertizorului de integritate	Măsurile de protecție aplicate avertizorului de integritate	Dezvăluirea de încălcare a legii a fost sau nu transmisă spre examinare a altor autorități, potrivit competențelor. Data transmiterii	Dezvăluirea de încălcare a legii a fost sau nu transmisă spre examinare a organelor de urmărire penală și dacă angajatul are vreun statut procesual	Numele persoanei care a înregistrat dezvoltarea de încălcare a legii, subdiviziunea din care face parte
				Angajatul care a depus dezvoltarea este sau nu supus răzbumării la locul de muncă						
				Măsurile de răzbumare						
				Numele, prenumele persoanelor care întreprind măsuri de răzbumare						

SINTEZA
amendamentelor, propunerilor și obiectivelor
la proiectul legii privind avertizorii de integritate

(nr.84 din 30.03.2023)

1.	2.	3.	4.
Nr. crt.	Autorul și conținutul amendamentului/propunerii/obiectiei	Note (poziția Ministerului Justiției)	Rezultatul examinării de către comisia sesizată în fond
1	2	3	4
1.	<p><u>Direcția generală juridică a Secretariatului Parlamentului</u></p> <p>La Art.1 alin.(1), atenționăm că articolul prevede reglementări generale ce țin de încălcări ale legii, însă art.2 alin.(1) lit.a) din Directiva 2019/1937 sunt prevăzute domeniile care intră în sfera de aplicare a legii ca încălcări ale legii. Prin urmare, este de menționat că domeniile respective se regăsesc în art. 3 din proiect la noțiunea de „încălcare ale legii”. În acest context, pentru a reda o claritate și aplicabilitate prevederilor legale, sugerăm autorului să includă în cuprinsul art.1 un alineat separat care va prevedea și domeniile ce intră în sfera de aplicare ale legii cum ar fi: „achiziții publice, servicii, produsele și piețele financiare, precum și prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului, prevenirea și combaterea corupției, siguranța și conformitatea produselor, siguranța transportului, protecția mediului, protecția radiologică și siguranța nucleară, siguranța alimentelor și a hranei pentru animale, sănătatea și bunăstarea animalelor, sănătatea publică, protecția consumatorului, protecția vieții private și a datelor cu caracter personal și securitatea rețelelor și a sistemelor informatice”.</p>	<p>Precizare</p> <p>Structura actelor normative prevăzute de dreptul Uniunii Europene diferă de structura actelor legislative prevăzută în <i>Legea nr. 100/2017</i>. În acest sens, domeniile ce intră în sfera de aplicare ale legii, nu au fost expuse în cuprinsul art. 1 într-un alineat separat așa cum este reglementat în Directivă, dar au fost expuse la art. 3 la „Noțiuni” din dispoziții generale în scopul asigurării unui aspect ordonat, logic și sistematizat. Or, dispozițiile generale care, din punctul de vedere al succesiunii în text, exprimă prevederi prin care se determină obiectul, scopul și sfera relațiilor ce se reglementează, precum și unele prevederi de natură a orienta întreaga reglementare. Respectiv, în dispozițiile generale din prezentul proiect se mai regăsesc, de asemenea,</p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>

	<p>explicarea și definirea unor noțiuni și concepte pe care le instituie și cu care operează actul respectiv.</p> <p>Ideile exprimate în dispozițiile generale, în principiu, nu trebuie reluate în celelalte părți ale proiectului, pentru a nu se crea situații de repetare a unor prevederi în cuprinsul aceluiași act.</p> <p>În continuarea celor expuse, atragem atenția că, art. 5 pct.1 din Directiva 2019/1937, definește noțiunea de încălcări cu referire în cuprinsul acesteia la art. 2 care reglementează domeniile care intră în sfera de aplicare ale Directivei. Astfel, la transpunerea acestor prevederi în actul național, legiuitorul moldav a prevăzut domeniile care intră în sfera de aplicare a legii la noțiunea de „încălări ale legii”, în scopul evitării unor situații de repetare a unor prevederi, în situația în care aceste domenii s-ar fi regăsit în art. 1 din proiect.</p>	<p>Se acceptă</p>
	<p><u>2.</u> <u>Directia generală juridică a Secretariatului Parlamentului</u></p> <p>La Art.5 alin.(3), pentru a asigura un grad sporit de precizie, propunem ca după cuvântul „chestionarelor” să se introducă cuvintele „de dezvăluire internă și externă de încălcări ale legii”.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Art. 5 alin. (3) va avea următorul cuprins:</p> <p>„(3) Dezvăluirea se întocmește prin completarea de către operatorul liniei telefonice a chestionarelor de dezvăluire internă și externă de încălcări ale legii prevăzute în anexele nr.1 și nr.2”.</p>
	<p><u>3.</u> <u>Directia generală juridică a Secretariatului Parlamentului</u></p>	<p>Se acceptă</p> <p>Art. 6 alin. (2) va avea următorul cuprins:</p>

	<p>La Art.6 alin.(2), propunem ca cuvântul „excepție” să se substituie cu cuvântul „derogare”.</p>	<p>„(2) Prin derogare de la prevederile alin. (1), dezbătutarea de încălcări ale legii care nu cuprinde numele, prenumele, datele de contact sau semnătura persoanei, se examinează și se soluționează în măsura în care conține suspiciuni rezonabile referitoare la încălcări ale legii ce conțin amenințări la securitatea națională și ordinea publică. Totodată, informația anonimă oferită în cadrul altor tipuri de dezbătutari de încălcări ale legii, poate fi verificată de autoritatea competentă, în vederea autosesizării, după caz, conform prevederilor legislației”.</p>	
<p>4.</p>	<p><u>Directia generală juridică a Secretariatului Parlamentului</u></p> <p>La Art.10 din proiect:</p> <p>- la alin.(1), după denumirea actului normativ „<i>Legea privind protecția datelor cu caracter personal</i>”, acesta urmează a fi completată cu numărul și anul adoptării legii „<i>nr.133/2011</i>”. Astfel, fiind în conformitate cu prevederile art.55 alin.(5) din Legea nr.100/2017, care prevede că în cazul în care se face trimitere la o normă juridică care este stabilită în alt act normativ, pentru evitarea reproducerii normelor complementare, se face trimitere la elementul structural sau constitutiv respectiv, indicând-se denumirea, numărul și anul adoptării, aprobării sau emiterii actului citat.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Art. 10 alin. (1) va avea următorul cuprins:</p> <p>„ (1) Orice operațiune sau serie de operațiuni care se efectuează asupra datelor cu caracter personal prin mijloace automatizate sau neautomatizate, se desfășoară în conformitate cu Legea nr.133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal”</p> <p>În acest context, se va interveni cu modificări și la art. 4 alin. (3) care va avea următorul cuprins:</p> <p>(3) Prin derogare de la prevederile alin.(2), angajații care au calitatea de agenți publici, în cazul influențelor necorespunzătoare exercitate asupra lor, precum și ale altor încercări de implicare a lor în manifestări de corupție în sensul</p>	<p>Se acceptă potrivit poziției Ministerului Justiției</p>

	<p>Legii integrității nr. 82/2017 și al Legii nr. 325/2013 privind evaluarea integrității instituționale, sînt obligați să le denunțe.</p> <p>Suplimentar, precizăm că, numărul adoptării sau emiterii actului normativ nu au fost specificate în proiect, pentru a evita modificările ulterioare în cazurile în care actele normative la care se fac referire ar putea suporta modificări, atât după numărul legii cât și după conținutul denumirii acestuia.</p> <p style="text-align: center;">Se acceptă parțial</p> <p>Alin. (2) al art. 10 urmează a fi exclus.</p> <p>Totodată, în tabelul de concordanță la art.17 din Directivă, la norma națională urmează a fi indicat că: „În actul național nu a fost asigurată transpunerea din Directivă în partea ce ține de ștergerea datelor cu caracter personal care nu sunt, în mod evident, relevante pentru tratarea unei anumite raportări dar au fost colectate în mod accidental, dat fiind faptul că aceste prevederi se regăsesc în <i>Legea privind protecția datelor cu caracter personal nr.133/2011</i>, (art.4 alin. (1) lit.b)</p>	<p>Se acceptă potrivit poziției Ministerului Justiției</p>
<p>5.</p> <p><u>Directia generală juridică a Secretariatului Parlamentului</u></p> <p>La Art.12 alin.(4), cu referire la prevederea ce ține de termenul de 3 zile a recepționării dezvăluirii de încălcări ale legii, atenționăm că norma europeană prevăzută la art.9 alin.(1) lit.b din Directiva 2019/1937 prevede că termenul de confirmare a primirii raportării este de șapte zile.</p>	<p>Precizare</p> <p>Directiva nu este de o aplicabilitate directă în actul național, statele membre își pot reformula prevederile actului Uniunii Europene fără a devia de la obiectul</p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>

		<p>Directivei. Astfel, și pct. 104 din Directiva 2019/1937 menționează faptul că „Prezenta directivă instituie standarde minime, iar statele membre ar trebui să poată introduce sau să poată mențină dispoziții care sunt mai favorabile pentru persoana care efectuează raportarea, cu condiția ca aceste dispoziții să nu interfereze cu măsurile de protecție a persoanelor vizate [...]”.</p> <p>În contextul celor menționate, autorul proiectului a considerat că termenul de 3 zile a recepționării dezvoltărilor de încălcări ale legii este mai favorabil pentru avertizorul de integritate, or, termenul de 3 zile va asigura promptitudinea persoanei sau subdiviziunii responsabile de a recepționa dezvoltarea și de a purcede la examinarea acesteia pentru a întreprinde toate măsurile subsecvente necesare.</p>	
<p>6.</p>	<p><u>Directia generală juridică a Secretariatului Parlamentului</u></p> <p>La Art.16 alin.(1) lit.d), în ceea ce privește încetarea examinării dezvoltării interne și externe de încălcare ale legii atunci când avertizarea de integritate conține informații „ne semnificative”. Atenționăm că termenul „ne semnificativ” nu este clar cum va fi determinat/identificat și care va fi marja calificării informației atribuindu-o ca „informație ne semnificativă”. În acest sens, pentru a evita acțiuni abuzive și interpretări eronate la aplicare legii din partea autorităților competente, sugerăm reformularea normei. Or, potrivit art.54 alin.(1) lit.a) din Legea nr.100/2017 conținutul proiectului se expune într-un limbaj simplu, clar și concis, pentru a se exclude orice echivoc.</p>	<p>Precizare</p> <p>Sintagma de „informații ne semnificative”, nu poate crea anumite interpretări, or, noțiunea de încălcări ale legii menționează expres că acestea încalcă grav sau esențial drepturile persoanei sau interesele ocrotite de lege.</p> <p>Astfel, prin sintagma „informații ne semnificative”, se referă la informațiile de încălcări ale legii care nu încalcă grav sau esențial drepturile sau interesele ocrotite de lege</p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>

		<p>În acest sens, pct. 70 din Directivă stabilește că „ Statele membre ar trebui să poată permite autorităților competente să încheie procedurile privind raportări repetitive care nu includ nicio informație semnificativă nouă în plus față de o raportare anterioară cu privire la care procedurile relevante au fost deja încheiate, cu excepția cazului în care noile circumstanțe de drept sau de fapt justifică acțiuni subsecvente sub o formă diferită. În plus, în cazul unui aflux ridicat de raportări, statele membre ar trebui să poată permite autorităților competente să acorde prioritate tratării raportărilor privind încălcări grave sau încălcări ale dispozițiilor esențiale care intră în domeniul de aplicare al prezentei directive”.</p>	
7.	<p>La Art.24 alin.(1): - lit.b), în ceea ce privește prevederea precum că Avocatul Poporului are atribuția de reprezentare în instanța de judecată a avertizorilor de integritate, menționăm că prin norma menționată se depășește statutul Ombudsmanului prevăzut în cuprinsul art.59¹ din Constituție. În acest sens, urmează ca norma să fie revăzută și prin prisma adresării către Președintele Parlamentului RM a Avocatului Poporului prin Opinie asupra proiectului de Lege privind avertizorii de integritate nr.04-3/26-8 din 4 aprilie 2023;</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Prevederile proiectului nu stabilesc atribuții sau competențe noi pentru Avocatul Poporului și nu contravin art. 59¹ din Constituția Republicii Moldova, precum și nu contravin Legii cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul). Potrivit art. 59¹ din Constituția Republicii Moldova, Avocatul Poporului asigură promovarea și protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Prin urmare, normele constituționale stabilesc că instituția Ombudsmanului acționează pentru consolidarea mecanismelor de responsabilizare a tuturor actorilor</p>	Se acceptă poziția Ministerului Justiției

implicați în protecția drepturilor fundamentale, facilitând realizarea bunelor guvernări într-un stat de drept.

Totodată, atribuțiile Avocatului Poporului stabilite la art.24 din proiect sunt preluate din Legea 52/2014, care la art.25 prevede că Avocatul Poporului este în drept să adreseze în instanța de judecată o cerere în apărarea intereselor petiționarului ale cărui drepturi și libertăți fundamentale au fost încălcate. Iar alin.(2) și (3) al aceluiași articol prevăd că Avocatul Poporului este în drept să înainteze o acțiune în instanța de judecată în legătură cu faptele depistate de încălcare în masă sau gravă a drepturilor și libertăților omului. Cererea de chemare în judecată depusă de Avocatul Poporului este scutită de taxa de stat.

Avocatul Poporului poate interveni în proces pentru a pune concluzii în vederea apărării drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanelor.

Prin urmare, întru asigurarea clarității normei și evitării interpretărilor multiple, alin.(1) se va expune în următoarea redacție:

„(1) Avocatul Poporului, în calitate de autoritate ce asigură protecția avertizorilor de integritate, în conformitate cu prevederile Legii nr.52/2014 cu privire la Avocatul

	<p>- la lit.c), în scop de rigoare redacțională propunem ca după sintagma „Legii cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul)” să se indice numărul și anul publicării legii „nr.52/2014”, astfel fiind în conformitate cu art.55 alin.(5) din Legea nr.100/2017.</p>	<p>Poporului (Ombudsmanul) întreprinde următoarele:</p> <p>a) recepționează și examinează cererea de protecție a avertizorilor de integritate și contribuie la apărarea acestora;</p> <p>b) reprezintă avertizorii de integritate în instanța de judecată, în precum și alte autorități publice, în vederea apărării drepturilor lor legitime;</p> <p>c) întreprinde alte măsuri de protecție, după caz.”</p> <p style="text-align: center;">Se acceptă</p> <p>Alin. (1) a fost modificat, inclusiv și sub aspectul completării cu numărul și anul publicării Legii cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul).</p> <p>În cazul în care se acceptă modificările operate, acestea urmează a fi ajustate și în tabelul de concordanță la articolul corespunzător.</p>	Se acceptă
<p>8.</p>	<p>Avocatul Poporului</p> <p>Formularea dată de art.24 alin. (1) lit. b) din proiect aduce atingere independenței Ombudsmanului în situația obligativității reprezentării în instanța de judecată dictată de lege. Totuși, reprezentarea în instanță este un drept valorificat de Avocatul Poporului doar la propria decizie și doar în baza propriilor constatări și deducții.</p> <p>Prin analogie, dreptul discreționar al Avocatului Poporului se desprinde și din Principiile de la Paris potrivit cărora <i>Ombudsmanul va avea dreptul</i></p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă parțial</p> <p>În scopul asigurării independenței Instituției Avocatului Poporului redacția alineatului unu a fost modificată, stabilind că măsurile de protecție vor fi realizate în limitele și în conformitate cu prevederile Legii nr.52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul).</p>	<p style="text-align: center;">Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>

discreționar, la propria inițiativă sau drept rezultat al unei plângeri, să investigheze cazuri fiind cont de soluțiile administrative disponibile.

Astfel, Avocatul Poporului în continuare insistă asupra **excluderii lit. b) din alin. (1) al art.24 din proiect.**

Alin. (1) al art.24 a fost expus în următoarea redacție:

„(1) Avocatul Poporului, în calitate de autoritate ce asigură protecția avertizorilor de integritate, în conformitate cu prevederile Legii nr.52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) întreprinde următoarele:

- a) recepționează și examinează cererea de protecție a avertizorilor de integritate și contribuie la apărarea acestora;
- b) reprezintă avertizorii de integritate în instanța de judecată, precum și alte autorități publice, în vederea apărării drepturilor lor legitime;
- c) întreprinde alte măsuri de protecție, după caz.”

Suplimentar, menționăm că, excluderea prevederilor de reprezentare a avertizorilor de integritate în instanțele de judecată nu va atinge scopul prevăzut de Directivă. De altfel, art. 20 lit. (c) din Directiva UE 2019/1937 stabilește că statele membre se asigură că persoanele specificate la pct.4 din Directivă beneficiază de asistență juridică. În conformitate cu alin. (3) al aceluiași articol „*Măsurile de sprijin menționate la prezentul articol pot fi furnizate, după caz, de un centru de informare sau de o autoritate administrativă independentă unică și identificată în mod clar*”. Astfel, potrivit art. 3 din Legea nr. 52/2014

instituția independentă este Avocatul Poporului.

Mai mult ca atât, în cadrul ședințelor lucrative a grupului de lucru au fost prezenți și reprezentanții Avocatului Poporului care de altfel nu au obiectat asupra acestor norme. În discuțiile cu reprezentanții Ombudsmanului s-a ajuns la un consens ca ultimii să-și mențină această atribuție pe care o dețineau și în baza Legii nr. 122/2018 privind avertizorii de integritate, or pct. (64) din preambulul Directivei UE nr. 2019/1937 a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2019 prevede expres că: „(64) Ar trebui ca statele membre să fie cele care desemnează autoritățile competente pentru a primi informații referi toare la încălcări care intră în domeniul de aplicare al prezentei directive și pentru a întreprinde acțiuni adecvate subsecvente raportărilor. Astfel de autorități competente ar putea fi autorități judiciare, organisme de reglementare sau de supraveghere competente în domeniile specifice vizate sau autorități cu competențe mai generale la nivel central în cadrul unui stat membru, agenții de aplicare a legii, organisme anticorupție sau ombudsmeni.”

<p>9.</p> <p>Avocatul Poporului</p> <p>Fiind autoritatea care asigură doar protecție avertizorilor de integritate și nu este responsabilă de primirea și examinarea dezvoltărilor externe și publice, procedura sesizării din oficiu în cazul dezvoltării publice de încălcări ale legii se dovedește a fi irațională. Este logic ca protecția să fie solicitată de persoana supusă răzbușărilor. În lipsa certitudinii că protecția este necesară avertizorului de integritate, sesizarea din oficiu este inutilă. Pentru Avocatul Poporului este importantă voința persoanei de a beneficia de protecție împotriva acțiunilor de răzbușare.</p> <p>Similar remarcii precedente, sugerăm excluderea alin. (2) din art. 24.</p> <p>Autorul proiectului susține că <i>În cazul dezvoltărilor publice de încălcare a legii care afectează grav sau esențial drepturile persoanei Avocatul Poporului poate să se autosesizeze din oficiu întru examinarea circumstanțelor, după caz cu acordarea protecției necesare.</i> Este o contradicție totală cu prevederile proiectului de lege, deoarece Oficiul Avocatului Poporului nu este autoritatea publică responsabilă de examinarea dezvoltărilor externe și publice de încălcări ale legii. Este imposibil să examinezi circumstanțele după cum se menționează în sinteză, nefiind abilitat de lege cu acest drept.</p>	<p>Precizare</p> <p>Potrivit proiectului de lege, instituția Avocatului Poporului nu este autoritate publică competentă de examinarea dezvoltărilor de încălcări ale legii, dar autoritate de protecție a avertizorilor de integritate, așa cum este prevăzut de Legea nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul), și de cerința prevăzută de Directiva 2019/1937 (pct. 64).</p> <p>Suplimentar, atragem atenția că în cadrul rundeii „Rupe tăcerea: Îmbunătățirea politicilor și culturii legate de avertizarea în interes public în Balcanii de Vest și în Moldova”, a fost supusă evaluării actuala <i>Lege nr.122/2018 privind avertizorii de integritate</i>, de către experții internaționali. Astfel, în urma acestei evaluări s-a menționat că „ <i>Avocatul Poporului (Ombudsman) deține autoritatea și responsabilitatea legală de a primi și de a cerceta plângeri privind represalii împotriva avertizorilor de integritate. Legea nu include în mod specific furnizarea de asistență și de consiliere angajaților. Aceasta înseamnă că este posibil ca aceștia să nu-și cunoască drepturile sau să nu știe cum să le exercite în mod corespunzător. A nu ști cum să se prevaleze de lege poate să genereze același efect disuasiv ca și a nu cunoaște existența acesteia.</i>”</p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>
---	--	---

Drept recomandare, experții propun ca Legea să fie modificată pentru a extinde obligațiile Avocatului Poporului la furnizarea de orientări pentru avertizorii de integritate cu privire la natura drepturilor lor și la modul de exercitare deplină a acestora.¹

Astfel, având în vedere concluziile experților precum și, scopul prevăzut de Directivă de a asigura protecția persoanelor care fac raportări, și pentru a exclude eventuale cazuri în care avertizorii sunt supuși răzbunării, însă nu își cunosc drepturile și măsurile de protecție care le pot fi acordate, prezentul proiect prevede la art. 24 alin. (2) posibilitatea Avocatului Poporului de a se autosesiza din oficiu în cazurile dezvăluirilor publice.

Potrivit acestei prevederi Avocatul Poporului nu urmează să examineze dezvăluirea de încălcări ale legii, dar urmează să examineze circumstanțele pentru a constata dacă nu există riscul răzbunării sau sunt întreprinse careva măsuri de răzbunare, pentru a interveni prompt în acordarea măsurilor de protecție.

Mai mult ca atât, prevederile din proiect nu excede limitele de competențe atribuite Avocatului Poporului prin Legea nr. 52/2014. Or, potrivit art. 22 alin. (1) din lege „ (1) în cazul în care dispune de

¹ https://rai-see.org/php_sets/uploads/2021/10/RAI-GAP-Analysis-excerpt-Moldova.pdf

		<p>informații privind încălcarea drepturilor și libertăților omului, în cazurile de o importanță socială deosebită sau în cazul în care este necesară apărarea intereselor unor persoane care nu pot folosi de sine stătător mijloacele juridice de apărare, Avocatul Poporului este în drept să acționeze din oficiu.</p> <p>Suplimentar, menționăm că, Avocatul Poporului urmează să aibă un rol activ în apărarea drepturilor și intereselor persoanelor, și de a interveni în cazurile în care drepturile persoanelor sunt încălcate, indiferent de faptul dacă avertizorul de integritate și-a exprimat voința de a beneficia de protecție împotriva acțiunilor de răzbunare, or, există cazuri de recunoaștere a drepturilor, sau de imposibilitatea de a-și valorifica aceste drepturi.</p>	
<p>10.</p>	<p>Avocatul Poporului</p> <p>Nu este relevantă prevederea de la art. 18 din proiect, conform căreia în cazul dezvăluirii publice de la încălcări ale legii, persoana poate fi recunoscută în calitate de avertizor de integritate fie de către autoritatea competentă, fie de către autoritatea de protecție.</p> <p>Avocatul Poporului, în temeiul art. 22 din proiect, are statut de autoritate de protecție, respectiv nu-i poate fi delegată atribuția de recunoaștere a calității de avertizor de integritate.</p> <p>Ombudsmanul examinează cererile de protecție a avertizorilor de integritate și nicidecum nu examinează avertizarea de integritate pentru a putea decide în privința acordării calității de avertizor de integritate.</p> <p>Explicația din sinteză precum că <i>măsurile de protecție sunt acordate doar după atribuirea calității de avertizor de integritate și constatarea</i></p>	<p>Precizare</p> <p>Potrivit actualei legi în vigoare și potrivit proiectului, măsurile de protecție sunt acordate de către autoritatea de protecție doar după atribuirea statutului de avertizor de integritate. Astfel, în cazurile în care a Avocatul Poporului s-a autosesizat în urma unei dezvăluiri publice de încălcări ale legii, și a constatat anumite măsuri sau riscuri de răzbunare în privința persoanei care a făcut dezvăluirea, poate acorda statutul de avertizor de integritate și să acorde protecția necesară. Reiterăm că, au fost lărgite atribuțiile Avocatului</p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>

	<p><i>riscurilor de răzbunare, din care considerente a fost stabilit dreptul Avocatului Poporului de a recunoaște persoana în calitate de avertizor de integritate nu este una potrivită contextului, fiind lipsită de fundamentare juridică.</i></p>	<p>Poporul pentru a atinge scopul prevăzut de Directivă în partea ce ține de măsurile de protecție. Or, nu ar fi justificat faptul că, în privința persoanei care a făcut dezvăluirea sunt aplicate măsuri de răzbunare, iar careva măsuri de protecție nu pot fi întreprinse din considerentul că autoritatea competentă nu i-a atribuit statut de avertizor de integritate.</p>	
<p>11.</p>	<p><u>A.O. "Asociația pentru Siguranță Urbană și Mediere din Moldova"</u></p> <p>La Art. 3 Noțiuni:</p> <p>Avertizor de integritate – de a include și persoanele juridice.</p> <p>Argumentare: Angajatul este inclusiv orice persoană juridică cu care are contract sau orice raport juridic, contracte civile încheiate. Dacă o entitate juridică care are raporturi juridice cu o instituție publică dezvăluie public informațiile legate de încălcări, aceasta nu beneficiază de calitatea de avertizor, întrucât în noțiune sunt incluse doar persoanele fizice.</p> <p>Facilitator – de a include mass-media și asociațiile obștești.</p> <p>Argumentare: Există cazuri când angajatul din necunoaștere nu</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>La art. 3 noțiunea de „Avertizor de integritate”, transpune art. 5 pct. 7 din Directiva 2019/1937 „persoana care efectuează raportarea”. Astfel, potrivit art. 5 pct.7 din Directivă „persoană care efectuează raportarea” înseamnă o persoană fizică care raportează sau divulgă public informații referitoare la încălcări obținute în contextul activităților sale profesionale;</p> <p>Prin urmare, în sensul prezentului proiect avertizorul de integritate persoană fizică care efectuează o avertizare de integritate sau divulgă public informații referitoare la încălcări ale legii, obținute în context profesional, adică informații obținute în cadrul entității publice sau private unde activează.</p> <p>Nu se acceptă</p> <p>În sensul Directivei UE 2019/1937 „facilitator”, înseamnă o persoană fizică.</p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p> <p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>

	<p>beneficiază de nicio protecție sau asistență juridică, de teama represiviilor instituției angajatoare asupra membrilor familiilor sau și alte motive, preferă să se adreseze asociațiilor locale sau presei pentru a face public gravitatea încălcărilor la care asistă. În acest caz, în calitate de facilitator nu este inclusă nici mass-media și nici asociațiile obștești altele decât presa care contribuie în prevenirea și combaterea corupției.</p> <p>Răzbu­nare – de a adăuga sintagma ”...sau a membrilor familiei acestuia”.</p> <p>Argumentare: De multe ori sunt intimidăți, hărțuiți sau amenințați cu privire la dezvăluirea faptelor nu doar avertizorul de integritate ci și membrii familiei ai avertizorului. <i>Orice acțiune sau omisiune directă sau indirectă apărută într-un context profesional, care este determinată de dezvăluirea internă sau externă ori de divulgarea publică și care provoacă sau poate provoca prejudicii nejustificate angajatorului sau avertizorului de integritate sau membrilor familiei acestuia.</i></p>	<p>ce asistă persoana care efectuează raportarea în procesul de raportare într-un context profesional, și a cărei asistență ar trebui să fie confidențială. Respectiv, mass-media și asociațiile obștești nu pot avea calitatea de facilitator în sensul Directivei și a prezentului proiect, or, mass-media, asociațiile obștești, platformele online ș.a., sunt mijloace de aducere la cunoștința publică a informațiilor de încălcări ale legii.</p> <p>Nu se acceptă</p> <p>Noțiunea de „răzbu­nare”, asigură transpunerea prevederilor art. 5 pct.11 din Directivă. Mai mult ca atât, art. 21 interzice măsurile de răzbu­nare asupra membrilor familiei sau persoanelor apropiate avertizorului de integritate</p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>
<p>12.</p>	<p>A.O. "Asociația pentru Siguranță Urbană și Mediere din Moldova"</p> <p>Art. 4 Subiecții legii. Nu figurează niciăieri mass- media sau asociațiile obștești.</p> <p>Mass-media și asociațiile obștești care activează în domeniul prevenirii și combaterii corupției nu au nici un rol prevăzut în această lege.</p>	<p>Precizare</p> <p>În sensul Directivei și prezentului proiect de lege mass-media și asociațiile obștești nu sunt subiecți ai prezentului proiect, dar mijloace de aducere la cunoștința publică a informațiilor de încălcări ale legii în cadrul dezvoltărilor publice.</p> <p>Totodată, menționăm că, armonizarea legislației naționale cu legislația UE, are loc în corespundere cu prevederile <i>HG nr.1171/2018 pentru aprobarea</i></p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>

		<p><i>Regulamentului privind armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii Europene, și anume cu respectarea cerințelor prevăzute la pct.21. Astfel, transpunerea corectă și corespunzătoare a prevederilor legislației Uniunii Europene în legislația Republicii Moldova, nu trebuie să aibă drept efect diminuarea compatibilității sau devierea de la obiectivul actului Uniunii Europene.</i></p>	
<p>13.</p>	<p><u>A.O. "Asociația pentru Siguranță Urbană și Mediere din Moldova"</u> Art. 18 Dezvăluirea publică de încălcări ale legii De a concretiza care este rolul asociațiilor al cărui scop este prevenirea corupției și care cunosc din activitatea lor profesională, respectiv din participarea lor în procesul decizional, despre fapte ilegale la licitații sau achiziții publice sau alte asemenea situații, atunci ele sunt în drept să se adreseze în calitate de avertizor de integritate sau doar să depună denunț la CNA de fiecare dată (în cazul în care nimeni nu se autosesizează din spațiul public într-un anumit termen)?</p>	<p>Precizare</p> <p>Proiectul de lege nu îngrădește dreptul persoanelor de a face un denunț sau să depună o plângere în conformitate cu art. 263 din Codul de procedură penală.</p> <p>Cu referire la dezvăluirea publică de încălcări ale legii aceasta necesită a fi efectuată de un angajat (art.3 din proiect).</p> <p>Articolul 4 al Directivei UE 23/2019 descrie în detaliu categoriile de persoane care cad sub incidența Directivei, ce sunt pasibile de protecție în urma raportării unor încălcări ale dreptului UE. Astfel, Directiva UE 23/2019 se aplică persoanelor care lucrează în sectorul privat sau în sectorul public și efectuează raportări privind anumite încălcări într-un context profesional și care ar putea avea nevoie de protecție, în urma dezvăluirilor făcute de avertizorii de integritate, reglementări preluate și transpuse în proiectul de lege.</p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>

14.	<p><u>A.O. "Asociația pentru Siguranță Urbană și Mediere din Moldova"</u> Art. 21 Interdicția răzburărilor – de a include sintagma " ...sau a membrilor familiilor acestora" Această propunere a fost argumentată la noțiunea <i>răzburare</i>. Este interzisă orice formă de răzburare împotriva avertizorilor de integritate sau a membrilor familiilor acestora, în special cele ce privesc:</p>	<p>Precizare Prezentul proiect de lege prevede la art. 21 interdicția răzburărilor asupra membrilor familiei sau persoanelor apropiate avertizorului de integritate (a se vedea lit. p) din art.21).</p>	Se acceptă poziția Ministerului Justiției
15.	<p><u>A.O. "Asociația pentru Siguranță Urbană și Mediere din Moldova"</u> Art. 22 Autorități de protecție Care este instituția pentru protecția entităților juridice care sunt victime a constrângerilor/intimidărilor, etc. din partea instituției publice cu care are contracte încheiate.</p>	<p>Precizare Proiectul de lege urmărește îmbunătățirea mecanismului avertizărilor despre lipsa de integritate, de a încuraja dezvoltările de încălcări ale legii, precum și instituirea unor măsuri de protecție a avertizorilor de integritate. În sensul Directivei și prezentului proiect de lege entitățile juridice nu sunt subiecți ai prezentului proiect, însă se aplică persoanelor fizice (angajat) care lucrează în sectorul privat sau în sectorul public și efectuează raportări privind anumite încălcări într-un context profesional. Potrivit art. 20 din proiect, protecția avertizorilor de integritate este asigurată de următoarele entități: a) angajatorul, în cazul dezvoltărilor interne de încălcări ale legii ; b) Avocatul Poporului, în cazul dezvoltărilor externe sau publice privind încălcări ale legii, iar în cazul dezvoltărilor interne poate acorda protecție doar atunci când se aduc atingeri grave sau esențiale</p>	Se acceptă poziția Ministerului Justiției

	<p>16.</p> <p>A.O. "Asociația pentru Siguranță Urbană și Mediere din Moldova" Art. 29 Răspunderea – la alin. 2 de a include sintagma "....sau a membrilor de familie a acestora" (2) <i>Întreprinderea măsurilor represive împotriva avertizorilor de integritate sau a membrilor de familie a acestora, atrage răspundere disciplinară, contravențională sau penală.</i></p>	<p>drepturilor persoanei care intră în domeniul de aplicare al prezentei legi.</p> <p>Se acceptă</p> <p>Alin. (2) art.29 va avea următorul cuprins: „(2) Întreprinderea măsurilor de răzbunare împotriva avertizorilor de integritate inclusiv asupra membrilor familiei sau persoanelor apropiate avertizorului de integritate, atrage răspundere disciplinară, contravențională sau penală.”</p> <p>În cazul în care se acceptă modificările operate, acestea urmează a fi ajustate și Codul contravențional, fapt ce urmează a fi indicat în Nota informativă la compartimentul „Modul de încorporare a actelor normative”, inclusiv ajustări și în tabelul de concordanță la articolul corespunzător.</p>	<p>Se acceptă</p>
	<p>17.</p> <p>Centrul de Resurse Juridice din Moldova Art. 1, alin. (2) Recomandăm excluderea prevederilor vizate în cadrul alin. (2). Excepțiile listate nu sunt necesare deoarece exclud protecția asupra unui număr semnificativ de situații, într-un mod total nejustificat, cum ar fi în cazul constatării unor potențiale abuzuri în cadrul instituțiilor publice sau în cazul malpraxisul medical. Propunem ca textul exclus din cadrul alin. (2) să fie înlocuit cu o mențiune care ar specifica faptul că normele prezentei legi nu afectează obligația comunicării avocaților, furnizorilor de servicii medicale, precum și confidențialitatea dosarelor pacienților, după cum urmează:</p>	<p>Precizare</p> <p>Prezenta Directivă stabilește expres în art. 3 alin. (3) domeniile care nu sunt afectate de Directivă și anume:</p> <p>(a) protecția informațiilor clasificate; (b) protecția secretului profesional al avocatului și a secretului profesional medical; (c) caracterul secret al deliberărilor judiciare; (d) normele de procedură penală.</p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>

	<p>„(2) Normele prezentei legi nu afectează obligația păstrării informațiilor secrete, a confidențialității comunicării avocaților, furnizorilor de servicii medicale, precum și confidențialitatea dosarelor pacienților.”</p>	<p>Astfel, propunerile date nu pot fi reținute, or, acestea prevăd un domeniu mai restrâns decât cel prevăzut de actul transpus, ceea ce va afecta scopul legii și cel prevăzut de Directivă.</p>	
<p>18.</p>	<p>Centrul de Resurse Juridice din Moldova Art. 2. Recomandăm reformularea art. 2 lit. a) prin înlocuirea precizării ”climatului de integritate” cu ”respectării legii”. Noțiunea de integritate se referă la corupție. Formularea propusă este mai generală și include toate domeniile. Inclusiv mai jos, proiectul se referă la dezvoltările privind încălcarea legii, chiar dacă acestea nu se referă la integritate.</p>	<p>Se acceptă parțial Articolul 2 Scopul legii va avea următorul cuprins: „ Prezenta lege urmărește sporirea cazurilor de dezvoltări de încălcări ale legii și a altor dezvoltări de interes public prin: a) promovarea climatului de integritate și respectării legii în sectoarele publice și private; b) asigurarea protecției avertizorilor de integritate împotriva oricăror forme de răzbunări în contextul dezvoltării efectuate; c) prevenirea și sancționarea răzbunărilor împotriva avertizorilor de integritate.</p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>
<p>19.</p>	<p>Centrul de Resurse Juridice din Moldova Art. 3. Privind noțiunea de avertizare de integritate, recomandăm excluderea condiției privind înregistrarea dezvoltărilor informațiilor referitoare la încălcări ale legii în Registrul dezvoltărilor de încălcări ale legii. Aceste două aspecte nu sunt și nu ar trebui să fie interconectate, deoarece protecția în versiunea propusă este condiționată de acțiunea sau inacțiunea unei autorități, ceea ce ștarbește din protecția oferită de lege și lasă spațiu pentru arbitriul.</p>	<p>Precizare Condiția privind înregistrarea dezvoltărilor în Registrul dezvoltărilor de încălcări ale legii prevăzută la art. 3 nu poate fi exclusă. Or, acest fapt este dictat și de pct.(86) din Directivă care prevede că: „ statele membre ar trebui să se asigure că se păstrează o evidență adecvată cu privire la toate raportările referitoare la încălcări, că fiecare raportare poate fi accesată și că informațiile primite prin intermediul raportărilor pot fi utilizate ca elemente de</p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>

<p>Recomandăm excluderea domeniilor listate în cadrul noțiunii privind ”încălcări ale legii”.</p> <p>Atunci când sunt raportate încălcări ale legii și/sau nerespectarea drepturilor omului, domeniul vizat nu contează. Raportările pot ține atât de domeniul privat cât și de domeniul public, astfel o listă limitativă nu este necesară.</p>	<p><i>probă în cadrul acțiunilor de aplicare a legii, după caz”.</i></p> <p>Precizare</p> <p>Domeniile listate în cadrul noțiunii „încălcări ale legii” prevăzute la art. 3 din proiect, asigură transpunerea art. 2 din Directiva UE 23/2019. Astfel, domeniul material de aplicare include materiile în care protecția avertizorilor este necesară pentru a consolida respectarea legislației, ale căror încălcări pot aduce atingeri grave sau esențiale drepturilor persoanei sau intereselor ocrotite de lege, în special în domeniile prevăzute de proiect.</p> <p>Suplimentar, reiterăm că excluderea domeniilor prevăzute în proiect va afecta scopul prevăzut de Directivă, astfel fiind contrar prevederilor <i>Hotărârii de Guvern nr.1171/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația Uniunii Europene.</i></p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>
<p>Centrul de Resurse Juridice din Moldova</p> <p>Art. 4</p> <p>În cadrul art. 4 alin. (3) este menționată obligația angajaților care au calitatea de agenți publici de a denunța influențe necorespunzătoare exercitate asupra lor, precum și al altor încercări de implicare a acestora în manifestări de corupție, cu toate acestea nu există o claritate privind modul în care este asigurat respectul acestei obligații și consecințele nerespectării acesteia, cum ar fi sancționarea subiecților vizafi. Propunem ca legea să prevadă expres că nedeunțarea constituie abatere disciplinară.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Norme referitor la neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare sunt prevăzute de Legea integrității nr.82/2017, Legea privind evaluarea integrității instituționale nr.325/2013, precum și de Hotărârea Guvernului nr.767/2014 pentru implementarea Legii nr.325 din 23 decembrie 2013 privind testarea integrității profesionale.</p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>

<p>Respectiv se propune completarea alin. (3) la final cu textul: „Nedenunțarea constituie abatere disciplinară”</p>	<p>Potrivit art.10 al Legii nr. 82/2017 una din măsurile de asigurare a climatului de integritate instituțională este neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare. Totodată art. 17 din Legea nr.82/2017 reglementează obligațiile atât a conducătorului entității publice, cât și ale agentului public în cazul influențelor necorespunzătoare.</p> <p>Nedenunțare nu ar trebui privită ca o obligație, ci ca o încurajare, iar inversarea acestora ar constitui o derogare de la scopul Directivei dar și a legii.</p> <p>În contextul enunțat menționăm că, nu este necesar de a specifica sancționarea subiecților vizafi la art. 4 alin. (3) or, acest fapt este reglementat de dispozițiile Legii integrității nr. 82/2017.</p>	
<p>21.</p> <p>Centrul de Resurse Juridice din Moldova</p> <p>Art.14</p> <p>În vederea asigurării unei protecții mai mari a avertizorilor de integritate, recomandăm completarea art.14 cu alin. (4) care oferă Președintelui sau Vicepreședintelui CNA prerogativa de a suspenda măsurile de răzbunare împotriva avertizorului de integritate pe parcursul perioadei de examinare. De asemenea, recomandăm completarea art. 14 cu alin. (5) care prevede anularea măsurilor de răzbunare împotriva avertizorului de integritate de către Președintele sau Vicepreședintele CNA dacă se constată că denunțul acestuia a fost întemeiat.</p> <p>Recomandăm în continuare includerea alin. (6) care specifică faptul că Ordinul vizat la alin. (5), poate fi contestat în instanța de contencios administrativ.</p> <p>Se propune completarea cu alin. (4) și (5):</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Recomandarea înaintată depășește domeniul de competență al Centrului Național Anticorupție.</p> <p>Art.21 din proiect prevede formele de răzbunare care sunt interzise împotriva avertizorilor de integritate.</p> <p>Referitor la suspendarea actelor administrative, menționăm că Codul administrativ stabilește:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suspendarea de drept a actului administrativ prin depunerea unei cereri de suspendare; - Competența autorității publice de a suspenda actul administrativ în cadrul procedurii prealabile; 	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>

	<p>(4) Președintele sau Vicepreședintele Centrului Național Anticorupție poate dispune suspendarea măsurilor de răzbu­nare împotriva avertizorului de integritate prevăzute la art. 21 lit. a), b), c), d), f), g), h), k), l), m), n), o), p).</p> <p>(5) Președintele sau Vicepreședintele Centrului Național Anticorupție anulează măsurile de răzbu­nare împotriva avertizorului de integritate la finalul perioadei de examinare, dacă se constată că denunțul este întemeiat.</p> <p>(6) Ordinul menționat la alin. (5) poate fi contestat în instanța de contencios administrativ.</p>	<p>- Posibilitatea solicitării suspendării actului înainte de depunerea acțiunii în instanța de judecată.</p> <p>Astfel, în vederea conturării mecanismului de protecție a avertizorilor de integritate și sancționare a persoanelor din cadrul entităților publice sau private care recurg la răzbu­nări pentru descurajarea și reprimarea raportărilor și, implicit a avertizorilor, proiectul de act normativ prevede posibilitatea ca avertizorul să obțină pe cale judiciară suspendarea aplicării măsurilor de răzbu­nare, anularea acestora, repunerea în drepturi .etc, prerogativă ce aparține în exclusivitatea doar instanței de judecată.</p>	
<p>22.</p>	<p>Centrul de Resurse Juridice din Moldova</p> <p>Art. 18</p> <p>În cadrul art. 18 alin. (3) propunem excluderea condiției conform căreia, dezvăluirea poate avea loc doar dacă ”autorității competente i se aduce la cunoștință despre respectiva dezvăluire” deoarece dezvăluirea publică nu poate fi condiționată de informarea prealabilă a autorității.</p> <p>Recomandăm înlocuirea acestei precizări cu principiile stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa (<i>Cauza Guja c. Moldova</i>) aplicabile în cazul dezvăluirii publice a încălcărilor legii. Aceste condiții instituie anumite limite dezvăluirilor publice, pentru a asigura o balanță echitabilă între dezvăluirea publică și asigurarea încrederii publice în autorități.</p> <p>Respectiv, se propune alin. (3) în redacția următoare:</p>	<p>Precizare</p> <p>Adicerea la cunoștința angajatorului, autorității competente sau publicului despre încălcări ale legii, au drept scop fie de a preveni în continuare asemenea încălcări, de a sancționa persoanele care comit asemenea abateri, de a repune în drepturi ș.a. Astfel, în cazul dezvăluirii publice prin orice mijloc disponibil despre încălcări ale legii, avertizorul trebuie să aducă la cunoștință autorității competente despre respectiva dezvăluire, or, autoritatea competentă nu este obligată și nici nu este în posibilitate să urmărească toate canalele disponibile de socializare în scopul autosesizării despre cele relatate.</p> <p>Textul „<i>autorității competente i se aduce la cunoștință despre respectiva</i></p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>

	<p>de zăvăuire" este necesar pentru a se asigura că informațiile ajung la cunoștința entităților responsabile pentru soluționarea rapidă și eficientă a încălcărilor legii care sunt de zăvăuite public, precum și asigurarea protecției persoanei (avertizorului), or un drept poate fi valorificat dacă este adus la cunoștință persoanelor responsabile de a acționa în vederea apărării acestuia.</p>	
<p>23.</p>	<p>Centrul de Resurse Juridice din Moldova Art. 22</p> <p>Propunem limitarea atribuțiilor Avocatului Poporului în cadrul prezentului proiect de lege și includerea CNA în lista autorităților de protecție a avertizorilor de integritate vizate la art. 22. În contextul atribuțiilor CNA, listate în cadrul art. 14, considerăm că asigurarea protecției avertizorilor de integritate reprezintă o continuitate directă a acestora, asigurând astfel simplitatea procesului dat.</p> <p>Prin urmare se propune următoarele modificări în art. 22:</p> <p>Articolul 22. Autoritățile de protecție a avertizorilor de integritate Protecția avertizorilor de integritate este asigurată de următoarele entități:</p> <p>a) angajatorul, în cazul de zăvăuirilor interne de încălcări ale legii; b) Avocatul Poporului, în cazul de zăvăuirilor externe sau publice privind încălcării ale legii, iar în cazul de zăvăuirilor interne poate acorda protecție doar atunci când se aduc atingeri grave sau esențiale drepturilor persoanei care intră în domeniul de aplicare al prezentei legi. c) <u>Centrul Național Anticorupție, în cazul stabilirii răzbumării pentru de zăvăuirile adresate acestuia.</u></p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>În conformitate cu <i>Legea nr. 1104/2002 cu privire Centrul Național Anticorupție</i>, acesta este un organ specializat în prevenirea și combaterea corupției, a actelor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional. Respectiv, CNA este autoritatea competentă de examinarea de zăvăuirilor de încălcări ale legii care intră în domeniul său de competență. Prin urmare, protecția avertizorilor de integritate este asigurată de către instituția Ombudsmanului. Totodată, pct. (64) din Directivă stabilește că: „ <i>Ar trebui ca statele membre să fie cele care desemnează autoritățile competente pentru a primi informații referitoare la încălcări care intră în domeniul de aplicare al prezentei directive și pentru a întreprinde acțiuni adecvate subsecvente raportărilor. Astfel de autorități competente ar putea fi autorități judiciare, organisme de</i></p> <p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>

		<p>reglementare sau de supraveghere competente în domeniile specifice vizate sau autorități cu competențe mai generale la nivel central în cadrul unui stat membru, agenții de aplicare a legii, organisme anticorupție sau ombudsmeni”.</p>	
<p>24.</p>	<p><u>Centrul de Resurse Juridice din Moldova</u> Art. 24</p> <p>Recomandăm revederea atribuțiilor Avocatului Poporului privind domeniul avertizorilor de integritate. În cadrul acestui proiect de lege, recepționarea și examinarea dezvăluirilor de integritate externe și publice de încălcări ale legii, este misiunea CNA. În vederea asigurării clarității, continuității și eficienței acestei proceduri, atribuțiile oferite Avocatului Poporului în cadrul art. 24 lit. a) pot fi asigurate de o singură autoritate de bază, CNA. În acest context, propunem ca Avocatul Poporului să dețină atribuții de verificare și asigurare a respectului prezentei legi de către autoritățile publice, precum și de verificare a mecanismelor de protecție a avertizorilor de integritate în cadrul instituțiilor publice.</p> <p>Se propun următoarele modificări la art. 24:</p> <p>Articolul 24. Atribuțiile Avocatului Poporului privind asigurarea protecției avertizorilor de integritate</p> <p>(1) Avocatul Poporului, în calitate de autoritate ce asigură protecția avertizorilor de integritate, are următoarele atribuții:</p> <p>a) recepționează și examinează cererea de protecție a avertizorilor de integritate și contribuie la apărarea acestora;</p> <p>b) reprezintă avertizorii de integritate în instanța de judecată, precum și alte autorități publice, în vederea apărării drepturilor lor legitime;</p> <p>a) asigură respectarea prezentei legi de către autoritățile publice;</p> <p>b) verifică mecanismele de protecție a avertizorilor de integritate existente în cadrul instituțiilor publice;</p>	<p>Precizare</p> <p>Potrivit art. 1 alin. (1) din <i>Legea 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului</i>, Ombudsmanul asigură respectarea drepturilor și libertăților omului de către autoritățile publice, de către organizații și întreprinderi, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, și de către persoanele cu funcții de răspundere de toate nivelurile. Potrivit art. 16 lit.h²) Avocatul poporului examinează cererile de protecție a avertizorilor de integritate și contribuie la apărarea acestora. Astfel, modificările propuse la art. 24 din proiect contravine Legii nr.52/2014 și statutului Avocatului Poporului. Or, scopul prevăzut de Directivă și de proiect este de a asigura măsuri suficiente pentru protecția avertizorilor de integritate (, a cărui rol menit în acest sens îi aparține Avocatului Poporului. Pentru asigurarea standardului minim de protecție a avertizorilor impus de Directivă, este necesar existența unei entități publice cu atribuții generale de protecție a avertizorilor de integritate, în</p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>

<p>c) întreprinde alte măsuri de protecție, în conformitate cu prevederile Legii cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul). (2) în cazul dezvoltării publice de încălcări ale legii, Avocatul Poporului se poate sesiza din oficiu.</p>	<p>speșă <u>Oficiul Avocatului Poporului</u>, care pe lângă competențele de bază, de a contribui la apărarea drepturilor și libertăților omului prin prevenirea încălcării acestora, va asigura o reglementare/aplicare unitară și integrată a protecției avertizorilor de integritate. Suplimentar, atragem atenția că asigură respectarea prezentei <u>legi de către autoritățile publice</u> nu este o măsură de protecție a avertizorilor de integritate.</p>	
<p>Banca Națională a Moldovei Atenționăm că proiectul de lege nu transpune Directiva nr. 2019/1937 a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2019 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii pe anumite aspecte de importanță semnificativă și considerăm necesară revizuirea acestuia ținând propunerile care urmează.</p>	<p>Precizare Consolidarea cadrului juridic național pe domeniu dezvoltărilor de încălcări ale legii are loc prin transpunerea parțială în legislația primară a Directivei Uniunii Europene (UE)2019/1937 a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2019 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii. De menționat că transpunerea parțială și implementarea Directivei menționate supra este o obligație ce reiese din angajamentele asumate de către Republica Moldova în urma acordării de către Consiliul European în data de 23 iunie 2022 a statutului de țară candidată pentru aderare la UE. Prezentul proiect de lege reprezintă o continuitate a armonizării legislației naționale în domeniul prevenirii și combaterii practicilor ilegale. Proiectul de act normativ transpune parțial prevederile echivalente din Directivă, fapt</p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>
<p>25.</p>		

		<p>reflectat în tabelul de concordanță, care este parte componentă a pachetului aferent proiectului de lege, în care se arată modul în care prevederile Directivei (UE)2019/1937 sunt transpuse, precum și se observă gradul de compatibilitate a legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.</p>	
<p>26.</p>	<p><u>Banca Națională a Moldovei</u> Art.1</p> <p>Art. 3 alin. 1 din Directiva nr. 2019/1937 stabilește că „<i>în cazul în care sunt prevăzute norme specifice privind raportarea încălcărilor în actele sectoriale ale Uniunii enumerate în partea II din anexă, se aplică respectivele norme. Dispozițiile prezentei directive se aplică în măsura în care o chestiune nu este reglementată prin norme obligatorii în respectivele acte sectoriale ale Uniunii</i>”. În acest sens, atragem atenția asupra faptului că în partea II din anexa la Directivă se face referință inclusiv la următoarele Directive:</p> <p>a) Directiva 2013/36/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții, care este transpusă în cadrul legal al R. Moldova prin Legea nr. 202/2017 privind activitatea băncilor;</p> <p>b) Directiva 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, transpusă în cadrul legal al R. Moldova prin Legea nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, care instituie un mecanism specific de raportare a tranzacțiilor suspecte.</p> <p>Astfel, constatăm că Directiva instituie un cadru de drept comun în materie de raportare a încălcărilor și nu afectează aplicabilitatea normelor speciale aferente raportării de încălcări, care sunt sau vor fi</p>	<p>Precizare</p> <p>Urmare a transunerii Directivei nr. 2019/1937, domeniul de aplicare a legii nu este limitat la anumite domenii, precum este reglementat în actuala Lege nr.122/2018, ci se aplică pentru încălcările de lege din toate domeniile, precum ar fi: achiziții publice, servicii, produsele și piețele financiare, precum și prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului, prevenirea și combaterea corupției, siguranța și conformitatea produselor, siguranța transportului, protecția mediului, protecția radiologică și siguranța nucleară, siguranța alimentelor și a hranei pentru animale, sănătatea și bunăstarea animalelor, sănătatea publică, protecția consumatorului, protecția vieții private și a datelor cu caracter personal și securitatea rețelelor și a sistemelor informatice.</p> <p>Prin urmare, Directiva nr. 2019/1937 prevede că reglementările normative care sunt cuprinse în alte acte normative, cum ar</p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>

emise în domeniul specific, inclusiv domeniul financiar sau de prevenire și combatere a spălării banilor.

Respectiv, considerăm necesar ca o prevedere similară art. 3 alin. (1) din Directiva nr. 2019/1937 să fie stabilită și în proiectul de lege vizat, pentru a determina cu precizie corelația prevederilor proiectului de lege cu normele speciale privind raportarea încălcărilor, prevăzute în alte acte normative, în particular cu prevederile Legii nr. 202/2017 privind activitatea băncilor (care la art. 89 și 147 reglementează raportarea către Banca Națională a Moldovei a încălcărilor Legii nr. 202/2017 și a actelor normative subsecvente acestei legi).

Cu titlu de exemplu, menționăm, că art. 1 alin. (3) din Legea României (nr. 361 din 16 decembrie 2022) privind protecția avertizorilor în interes public stabilește expres că: „*Normele speciale privind raportarea încălcărilor legii cuprinse în actele normative prevăzute în anexa nr. 1 se aplică în continuare. Dispozițiile prezentei legi se aplică în situațiile în care reglementările din actele normative enumerate în anexa nr. 1 nu conțin norme speciale cu caracter obligatoriu privind raportarea încălcărilor legii.*” În anexa nr. 1 la legea respectivă sunt prevăzute Regulamentele UE, legile, ordonanțele de urgență ale Guvernului, hotărârile Guvernului și actele administrației publice centrale de specialitate, normele speciale ale cărora se aplică prioritar în raport cu prevederile Legii privind protecția avertizorilor în interes public. În contextul celor expuse supra, **la art. 1** din proiectul de lege, propunem completarea cu alineatul (3) cu următorul cuprins: „(3) *Dispozițiile prezentei legi se aplică în situațiile în care alte acte normative (sau precizarea expresă a Legii nr. 202/2017 privind activitatea băncilor și a Legii nr. 308/2015 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului) nu conțin norme speciale cu caracter obligatoriu privind raportarea/informarea cu privire la încălcările legii.*”

fi: instrumentele normative în materia serviciilor, produselor și piețelor financiare, precum și cele referitoare la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, siguranța transportului și protecția mediului se vor aplica în continuare, urmând a se completa cu măsurile din Directivă în măsura în care o chestiune nu este reglementată prin norme obligatorii.

27.	<p><u>Banca Națională a Moldovei</u> art. 1 alin. (2)</p> <p>Cu privire la art. 1 alin. (2) din proiectul de lege, considerăm necesară o transpunere corespunzătoare a prevederilor art. 3 alin. (2) și (3) din Directiva nr. 2019/1937, care spre deosebire de redacția art. 1 alin. (2) din proiect, reglementează în mod distinct și necondiționat:</p> <p>- că Directiva nu se aplică în privința raportărilor privind încălcări ale normelor în materie de achiziții care implică aspecte legate de apărare sau de securitate, cu excepția cazului în care acestea fac obiectul actelor relevante ale Uniunii;</p> <p>- că Directiva nu afectează aplicarea dreptului Uniunii sau dreptului intern privind oricare dintre următoarele: (a) protecția informațiilor clasificate; (b) protecția secretului profesional și a avocatului și a secretului profesional medical; (c) caracterul secret al deliberrărilor judiciare; (d) normele de procedură penală.</p>	<p>Precizare</p> <p>Art. 1 alin. (2) din proiect asigură transpunerea prevederilor art. 3 alin. (2) și (3) din Directiva nr. 2019/1937. Totodată, transpunerea distinctă a prevederilor din Directivă nu a fost asigurată în proiect deoarece structura actelor normative prevăzute de dreptul Uniunii diferă de structura actelor legislative prevăzută în <i>Legea nr. 100/2017</i>.</p>	Se acceptă poziția Ministerului Justiției
28.	<p><u>Banca Națională a Moldovei</u> Art. 3</p> <p>Referitor la art. 3, propunem ajustarea noțiunilor de „<i>angajat</i>” și „<i>încălcări ale legii</i>” în concordanță cu reglementările Directivei nr. 2019/1937.</p>	<p>Precizare</p> <p>Referitor la ajustarea noțiunilor de „<i>angajat</i>” și „<i>încălcări ale legii</i>” în concordanță cu reglementările Directivei nr. 2019/1937, menționăm că, transpunerea textului Directivei UE nu presupune preluarea textului complet „cuvânt cu cuvânt”, dar statele membre își pot reformula prevederile actului Uniunii fără a devia de la obiectul actului Uniunii. Astfel, în proiectul de lege s-a operat cu terminologia specifică dreptului național, și anume: Codul muncii, Legea nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului</p>	Se acceptă poziția Ministerului Justiției

public, Hotărârea Guvernului nr. 201/2009 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, care operează cu noțiunea de „angajat”.

În particular, atribuirea statutului de „angajat” persoanei care „este sau a fost în calitate de candidat la o funcție vacantă” ar fi o abordare mai extensivă decât cea stabilită de art. 4 alin. 3 din Directiva nr. 2019/1937, care dispune că „Prezenta Directivă se aplică, de asemenea, persoanelor care efectuează raportări, ale căror raporturi de muncă urmează să înceapă, în cazurile în care informația cu privire la încercări a fost obținută pe parcursul procesului de recrutare sau a altor negocieri precontractuale”. Respectiv, opinăm că nu orice candidat la o funcție vacantă cade sub incidența Directivei, ci doar candidatul ale cărui raporturi de muncă cu angajatorul urmează să înceapă.

Referitor la categoriile care cad sub incidența noțiunii de „angajat”, și anume „este sau a fost în calitate de candidat la o funcție vacantă” specificăm că aceasta este în concordanță cu reglementările Directivei. Astfel, potrivit pct. (39) din Directivă: „Protecția ar trebui, de asemenea, extinsă la categorii de persoane fizice care, deși nu sunt „lucrători” în înțelesul articolului 45 alineatul (1) din TFUE, pot juca un rol esențial în demascarea încălcărilor dreptului Uniunii și se pot afla într-o poziție de vulnerabilitate economică în contextul activităților lor profesionale. De asemenea, protecția ar trebui să fie acordată persoanelor al căror raport de muncă s-a încheiat și candidaților la ocuparea unui loc de muncă sau persoanelor urmăresc să presteze servicii unei organizații, care obțin informații referitoare la încălcări în timpul procesului de recrutare sau al unei alte etape a negocierilor precontractuale și care ar putea suferi represalii, de exemplu sub formă de recomandări negative pentru angajare, de includere pe o listă

neagră sau boicotare a afacerii”.
Suplimentar menționăm că, pentru a înțelege esența și scopul legii prevederile legale nu pot fi interpretate separat, ci în coroborare inclusiv, a se vedea și nota informativă sau expunerea din Directivă.

Precizare

Cu privire la noțiunea termenului „*încălțări ale legii*”, constatăm o deviere semnificativă de la sensul atribuit acestui termen prin art. 5 alin. 1 din Directiva nr. 2019/1937, or, spre deosebire de prevederile Directivei (care determină drept încălțare orice acțiune sau inacțiune contrară legislației), proiectul de lege limitează categoria de „încălțări ale legii” la acțiunile și inacțiunile de nerespectare a legislației care încălță grav și esențial drepturile persoanei sau interesele ocrotite de lege. Respectiv, propunem preluarea noțiunii prevăzute de art. 5 alin. 1 din Directiva nr. 2019/1937.

Se acceptă poziția
Ministerului Justiției

Proiectul de lege nu limitează categoria de „încălțări ale legii” prin includerea sintagmei „care încălță grav și esențial drepturile persoanei sau interesele ocrotite de lege”, și nu derivă de la sensul Directivei. Dat fiind faptul că potrivit pct. 5 din Directivă „, Statele ar trebui să se aplice standarde comune minime care să asigure faptul că avertizorii sunt protejați în mod eficace în ceea ce privește actele și domeniile de politică în care este necesar să se consolideze aplicarea legii, raportarea insuficientă de către avertizori este un factor major care afectează aplicarea legii, iar încălțările dreptului Uniunii pot cauza prejudicii grave interesului public”. Mai mult ca atât, Directiva prevede că în cazurile în care raportările sunt minore și nesemnificative statele urmează să prevadă posibilitatea de închidere a procedurii (pct.70). În urma celor expuse, urmează de menționat faptul că, sintagma „ acțiunile și inacțiunile de nerespectare a legislației care încălță grav și esențial drepturile persoanei sau interesele ocrotite de lege”, va evita

29.	<p>Banca Națională a Moldovei art. 5 alin. (5)</p> <p>Directiva nr. 2019/1937 stabilește o consecutivitate clară a mecanismelor de raportare puse la dispoziția avertizorilor de integritate. Astfel, art. 7 alin. (1) și (2) din Directiva nr. 2019/1937 prevede că „(1) <i>Ca principiu general și fără a aduce atingere articolelor 10 și 15, informațiile referitoare la încălcări pot fi raportate prin intermediul canalelor interne și al procedurilor prevăzute în prezentul capitol. (2) Statele membre încurajează raportarea prin canale interne de raportare înainte de raportarea prin canale externe de raportare, în cazul în care încălcarea poate fi remediată în mod eficace pe plan intern și în cazul în care persoana care efectuează raportarea consideră că nu există niciun risc de represalii.</i>”</p> <p>Reglementarea în cadrul Directivei nr. 2019/1937 a aplicabilității mecanismului de raportare prin canalele interne de raportare drept regulă generală este în concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) în materie de dezvăluire a încălcărilor. Astfel, în Hotărârea sa din 12 februarie 2008, pronunțată în cauza Gujja c. Moldovei, Curtea a stabilit: „71. Întrucât misiunea funcționarilor publici într-o societate democratică este de a asista guvernul în îndeplinirea funcțiilor sale și întrucât publicul are dreptul de a aștepta ca ei să ajute, dar nu să împiedice guvernul ales în mod democratic, obligația de loialitate și rezervă capătă o semnificație specială pentru ei (a se vedea, mutatis mutandis, Ahmed și alții, citată mai sus, § 53). În plus, având în vedere însăși natura funcției lor, funcționarii publici au adesea acces la informații, pe care guvernul, din diferite motive legitime, poate avea un interes de a le păstra confidențiale sau secrete.</p>	<p>abuzurile de dezvăluiri de încălcări ale legii nesemnificative, adică care nu afectează grav drepturile persoane (ex: nerespectarea regimului de muncă etc.)</p> <p>Precizare</p> <p>Proiectul de lege determină cu suficientă precizie și claritate consecutivitatea mecanismelor de raportare a încălcărilor, fiind în concordanță cu Directiva nr. 2019/1937. Art. 5 alin. (5) din proiectul de lege prevede excepțiile și cazurile când angajatorul poate alege modalitatea de raportare. Referitor la art. 7 alin. (1) și (2) din Directiva nr. 2019/1937, menționăm că aceasta se regăsește în proiect, or, potrivit art. 11 <i>dezvăluirea de încălcări ale legii prin intermediul canalelor interne de raportare se încurajează</i> în cazul în care încălcarea poate fi remediată în mod eficace în interiorul entităților publice sau private și dacă persoana care efectuează raportarea consideră că nu există niciun risc de răzbunare.</p> <p><i>Suplimentar</i> menționăm că, dispozițiile Directivei prevăd o etapizare a modalității de raportare, astfel: este încurajată utilizarea cu prioritate a modalității de raportare internă, anterior realizării unei raportări externe. Totodată, se prevede că avertizorul are posibilitatea de a alege modalitatea de raportare, în funcție de circumstanțele specifice fiecărui caz.</p> <p>Art. 7 alin. (1) din Directiva nr. 2019/1937 prevede că „(1) <i>De principiu</i></p>	Se acceptă poziția Ministerului Justiției
-----	---	--	---

Prin urmare, obligația de discreție datorată de funcționarii publici va fi, în general, una puternică.”

În Hotărârea CEDO din 21 octombrie 2011, pronunțată în cauza Heinisch c. Germaniei, Curtea a precizat: „64. În același timp, Curtea este conștientă de faptul că angajații datorează angajatorului o obligație de loialitate, rezervă și discreție (a se vedea, de exemplu, Marchenko, citată mai sus, § 45). ... o astfel de obligație de loialitate poate fi mai accentuată în cazul funcționarilor publici și al angajaților din sectorul public în comparație cu angajații aflați în raporturi de muncă de drept privat ... 65. În consecință, în lumina acestei obligații de loialitate și discreție, dezvăluirea ar trebui făcută în primul rând superiorului persoanei sau altei autorități sau organism competent. Doar atunci când aceasta (dezvăluirea) este în mod clar impracticabilă, informația poate, ca o ultimă soluție, să fie divulgată publicului. Pentru a aprecia dacă restrângerea libertății de exprimare a fost proporțională, Curtea trebuie, prin urmare, să ia în considerare dacă reclamantul dispunea de alte mijloace efective de remediere a faptelor ilicite pe care intenționa să o descopere.”

În același timp, sesizăm că proiectul de lege nu determină cu suficientă precizie și claritate consecutivitatea mecanismelor de raportare a încălcărilor, determinată prin Directiva nr. 2019/1937 și consacrată în jurisprudența CEDO. Astfel, art. 5 alin. (5) din proiectul de lege instituie caracterul alternativ (dar nu consecutiv) al mecanismelor de dezvăluire care sunt puse la dispoziția angajatului. Totodată, întrucât art. 5 alin. (5) din proiect stabilește dreptul angajatului de a alege (în baza criteriilor stabilite la lit. a) și b) ale articolului respectiv) oricare din modalitățile de dezvăluire, inclusiv modalitatea de dezvăluire publică, semnalăm că această prevedere pare să se contrazică cu prevederile art. 19 din proiectul de lege, care stabilește implicit și restrictiv condițiile în care angajatul poate efectua o dezvăluire publică a încălcării fără a fi atras la răspundere pentru încălcarea unor obligații legale sau contractuale, condiții care sunt diferite de cele stabilite la art. 5 alin. (5) din proiectul de lege.

general și fără a aduce atingere articolelor 10 și 15, informațiile referitoare la încălcări pot fi raportate prin intermediul canalelor interne și al procedurilor prevăzute în prezentul capitol”.

Astfel, prevederile art.7 nu trebuie să aducă atingere normelor din conținutul art. 10, care prevede că: „Fără a aduce atingere articolului 15 alineatul (1) litera (b), persoanele care efectuează raportări raportează informații referitoare la încălcări utilizând canalele și procedurile menționate la articolele 11 și 12, după ce au raportat mai întâi prin canale interne de raportare, sau raportând direct prin canale externe de raportare.”

Prin urmare, principiul general din conținutul art.7 nu trebuie să aducă atingere prevederilor art.15 care stabilește foarte clar și exhaustiv că avertizorul de integritate poate alege canalul de raportare.

Referitor la cazul *Gujja vs Moldova*, menționăm că, principiile stabilite în acest caz se referă la stabilirea încălcării articolul 10 al Convenției Europene a Drepturilor Omului „*Libertatea de exprimare*” și nu au ca scop să limiteze statele membre în oferirea mai multor garanții persoanelor care raportează încălcări ale legii. Mai mult decât atât, menționăm că, toate statele membre ale

<p>În temeiul celor expuse, propunem revizuirea art. 5 alin. (5) din proiectul de lege, prin transpunerea redacției art. 7 alin. (1) și (2) din Directiva nr. 2019/1937, asigurându-se astfel racordarea la jurisprudența CEDO în materie de dezvăluire a încălcărilor și înlăturarea contradicției cu prevederile art. 19 din proiectul de lege.</p>	<p>Uniunii Europene, care sunt și parte la Convenție, au transpus Directiva UE nr.2019/1937, asigurând libera alegere a canalelor de raportare.</p>	
<p>Banca Națională a Moldovei art. 5 alin. (8)</p> <p>Cu privire la art. 5 alin. (8) din proiectul de lege, atragem atenția asupra faptului că această prevedere determină exonerarea absolută și necondiționată de răspundere pentru încălcarea unei obligații legale sau contractuale de confidențialitate în orice caz de dezvăluire a încălcării, reducând la zero orice obligație de discreție a angajatului în raport cu angajatorul (obligație consacrată în jurisprudența CEDO) și depășind cadrul de reglementare instituit prin art. 21 alin. (2) și (7) din Directiva nr. 2019/1937, care stabilește explicit condițiile în care angajatul poate să încalce, fără a purta răspundere, obligația de confidențialitate: „(2) <u>Fără a aduce atingere articolului 3 alineatele (2) și (3), atunci când persoanele raportează informații referitoare la încălcări sau fac o divulgare publică în conformitate cu prezenta directivă, acestea nu au încălcat nicio restricție privind divulgarea de informații și că nu se poate angaja răspunderea acestora cu privire la o astfel de raportare sau divulgare publică, cu condiția să fi avut motive întemeiate să creadă că raportarea sau divulgarea publică unor astfel de informații a fost necesară pentru dezvăluirea unei încălcări în temeiul prezentei directive. [...] (7) În cadrul procedurilor judiciare, inclusiv în ceea ce privește defăimarea, încălcarea drepturilor de autor, încălcarea secretului profesional, încălcarea normelor de protecție a datelor, divulgarea secretelor comerciale sau cererile de compensare în temeiul dreptului privat sau public ori dreptului colectiv al muncii, nu se poate angaja răspunderea persoanelor menționate la articolul 4 ca urmare a raportărilor sau a divulgărilor publice în conformitate cu prezenta directivă. Persoanele respective au dreptul să se bazeze pe respectiva</u></p>	<p>Precizare</p> <p>Proiectul de lege prevede în mod exhaustiv condiția existenței motivelor întemeiate de a crede că informațiile referitoare la încălcările dezvăluite erau adevărate la momentul raportării în <u>continutul art. 20 alin. b) din proiectul de lege</u>, or, aceasta este o condiție imperioasă pentru beneficierea de măsurile de protecție prevăzute de lege.</p> <p>Mai mult decât atât, nu putem vorbi despre o „exonerare absolută și necondiționată de răspundere”, întrucât art.29 alin.(6) din proiectul de lege, prevede că raportarea de informații privind încălcări ale legii, cunoscând că acestea sunt false, atrage răspundere contravențională sau penală.</p> <p>Totodată, nu putem vorbi nici de o „depășire a cadrului de reglementare instituit de Directiva nr. 2019/1937”, întrucât actul comunitar prevede foarte clar la art.2 alin. (1) că „Prezenta <u>directivă stabilește standarde minime comune pentru protecția persoanelor care raportează următoarele încălcări ale dreptului Uniunii (...)</u>” Prin urme, directiva nu împiedică statele să asigure</p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>

<p><i>raportare sau divulgare publică pentru a urmări închiderea cauzei, cu condiția să fi avut motive întemeiate să considere că raportarea sau divulgarea publică a fost necesară pentru dezvăluirea unei încălcări, în temeiul prezentei directive.</i></p> <p><i>În cazul în care o persoană raportează sau divulgă public informații referitoare la încălcări care intră în domeniul de aplicare al prezentei directive și informațiile respective includ secrete comerciale, iar persoana respectivă îndeplinește condițiile prevăzute în prezenta directivă, o astfel de raportare sau divulgare publică este considerată legală în condițiile articolului 3 alineatul (2) din Directiva (UE) 2016/943.”</i></p> <p>Respectiv, propunem fie excluderea alin. (8) al art. 5 din proiectul de lege și completarea proiectului de lege cu prevederi similare dispozițiilor art. 21 din Directiva nr. 2019/1937, fie revizuirea art. 5 alin. (8) astfel încât posibilitatea angajatului de a deroga de la obligația legală sau contractuală de confidențialitate să fie condiționată de aceleași cerințe ca și cele prevăzute în Directiva nr. 2019/1937. În acest sens, considerăm oportun a se examina și prevederile art. 21 alin. (2) și (5) din Legea României (nr. 361/2022) privind protecția avertizorilor în interes public.</p>	<p>standarde mai largi de asigurare a protecției avertizorilor de integritate.</p> <p>Referitor la practica CEDO, nici una din cele șase criterii stabilite de Înalta Curte nu se referă „la încălcarea unei obligații legale sau contractuale de confidențialitate”.</p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>
<p>31.</p> <p>Banca Națională a Moldovei</p> <p>art. 6 alin. (2)</p> <p>Referitor la art. 6 alin. (2) din proiectul Legii, care prevede că informația anonimă poate fi verificată de autoritatea competentă, în vederea autosesizării, semnalăm că această prevedere se contrazice cu prevederile pct. 5 sbp. 1) din Regulamentul de funcționare a sistemului liniilor telefonice anticorupție, aprobat prin Legea nr. 252/2013, care stabilesc că informația obținută în urma apelurilor anonime nu se procesează. Consecvent, propunem corelarea prevederilor proiectului de lege cu dispozițiile Legii nr. 252/2013.</p>	<p>Precizare</p> <p>Potrivit art.31 din proiect în termen de 3 luni de la data publicării prezentei legi, Guvernul va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege, inclusiv se vor opera modificări și în Legea nr. 252/2013. În nota informativă la compartimentul „Modul de încorporare a actelor normative” urmează a fi inclusă și Legii nr. 252/2013.</p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>

32.	<p><u>Banca Națională a Moldovei</u> art. 9 alin. (2)</p> <p>Cu privire la art. 9 alin. (2) din proiectul de lege, luând în considerare că informațiile care pot constitui obiect al dezvăluirilor de încălcări ar putea fi nu doar secrete comerciale, dar și alte categorii de informații cu acces limitat (inclusiv informații ce constituie secret profesional conform art. 36 din Legea nr. 548/1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei), considerăm necesar ca obligația de a utiliza informația din cuprinsul dezvăluirii doar în scopuri necesare soluționării dezvăluirii să fie extinsă și în privința altor categorii de informații cu acces restricționat. În acest sens, propunem substituirea textului „care constituie secret comercial” cu textul „care constituie obiectul unei obligații legale de confidențialitate”.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Pentru a asigura conformitatea cu prevederile Directivei, care la art.16 alin.(4) prevede că „Statele membre se asigură că autoritățile competente care primesc informații referitoare la încălcări care includ secrete comerciale nu utilizează respectivele secrete comerciale și nu le divulgă în scopuri care depășesc ceea ce este necesar pentru acțiunile subsecvente corespunderii”, precum și întru evitarea extinderii excesive a obligației de păstrare a confidențialității, proiectul va opera cu textul „secret comercial”.</p>	Se acceptă poziția Ministerului Justiției
33.	<p><u>Banca Națională a Moldovei</u> art. 16</p> <p>La art. 16, recomandăm a se reglementa efectul încetării procedurii de examinare a dezvăluirii asupra statutului avertizorului de integritate (încetarea statutului de avertizor de integritate prin efectul legii), precum și faptul informării avertizorului de integritate în acest sens.</p>	<p>Precizare</p> <p>Art.16 alin.(2) prevede că în termen de 5 zile lucrătoare de la data luării deciziei de încetare a examinării avertizării de integritate, aceasta se comunică în scris avertizorului de integritate, cu indicarea temeiului legal, excepție fiind situația prevăzută la alin.(1) lit. d).</p>	Se acceptă poziția Ministerului Justiției
34.	<p><u>Banca Națională a Moldovei</u> art. 18 alin. (2)</p> <p>Având în vedere că art. 19 din proiectul de lege stabilește exhaustiv condițiile în care angajatul care efectuează o dezvăluire publică beneficiază de protecția prevăzută de lege, considerăm necesară completarea art. 18 alin. (2) cu precizarea respectării condițiilor stabilite de art. 19 din proiectul de lege, astfel încât să se deducă clar și fără echivoc că nu orice dezvăluire publică de încălcare conferă protecție</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Prezentul proiect de lege este unicul act normativ care reglementează procedura de primire, de examinare și soluționare a dezvăluirilor de încălcări ale legii din cadrul entităților publice și private, drepturile și obligațiile persoanelor care efectuează dezvăluiri de încălcări ale legii, măsurile de protecție a acestora,</p>	Se acceptă poziția Ministerului Justiției

<p>angajatului (astfel cum actualmente este prevăzut în proiect), ci doar dezvoltarea publică efectuată cu respectarea condițiilor prevăzute de art. 19 ară ca efect aplicabilitatea măsurilor de protecție față de angajat. În acest sens, propunem completarea art. 18 alin. (2) din proiectul de lege, după cuvântul „raportează” cu textul „în condițiile prezentei legi”.</p>	<p>obligățiile angajatorilor, atribuțiile autorității competente de examinarea dezvoltărilor de încălcări ale legii și ale autorităților de protecție a avertizorilor de integritate. Astfel, propunerea de a completa la alin. (2) art. 18 din proiect după cuvântul „raportează” cu textul „în condițiile prezentei legi” este inutilă, deoarece este logic ca dezvoltările de încălcări ale legii se vor efectua în conformitate cu reglementările prezentei legi.</p> <p>Totodată, art.19 din proiect stabilește condițiile privind protecția avertizorilor de integritate care fac o dezvoltare publică de încălcări ale legii</p>	
<p>35. <u>Banca Națională a Moldovei</u> art. 19 lit. b)</p> <p>La art. 19 lit. b) din proiectul de lege, în vederea determinării clare a caracterului alternativ al temeiurilor prevăzute la pct. 1) și pct. 2), propunem completarea normei, după pct. 1), cu cuvântul „sau”.</p>	<p>Se acceptă</p>	<p>Se acceptă</p>
<p>36. <u>Banca Națională a Moldovei</u> art. 20 lit. a), art. 25 alin. (2), art. 26 alin. (1)</p> <p>Având în vedere că proiectul de lege stabilește anumite cerințe față de dezvoltarea internă (art. 13 alin. (1) din proiect), dezvoltarea externă (art. 15 alin. (1) din proiect), precum și față de dezvoltarea publică (art. 19), considerăm că la art. 20 lit. a) din proiectul de lege se impune o precizare privind necesitatea respectării cerințelor prevăzute de lege la efectuarea dezvoltării pentru a exclude interpretarea condiției prevăzute la art. 20 lit. a) (care poate fi dedusă din redacția actuală a normei) în</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Prezentul proiect de lege este unicul act normativ care reglementează procedura de primire, de examinare și soluționare a dezvoltărilor de încălcări ale legii din cadrul entităților publice și private, drepturile și obligațiile persoanelor care efectuează dezvoltări de încălcări ale legii, măsurile de protecție a acestora, obligațiile angajatorilor, atribuțiile autorității competente de examinarea</p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>

	<p>sensul că orice dezvăluire internă, externă sau publică, chiar dacă a fost efectuată fără respectarea cerințelor prevăzute de lege, constituie o condiție valabilă pentru ca angajatul să beneficieze de măsurile de protecție. Prin urmare, propunem completarea art. 20 lit. a) din proiectul de lege cu textul „, în condițiile prezentei legi”. Această completare urmează a fi operată și la art. 25 alin. (2) din proiectul de lege.</p> <p>În contextul celor menționate supra, la art. 26 alin. (1), considerăm că exonerarea de răspundere ar urma să fie condiționată și de faptul că dezvăluirea de încălcare să fie efectuată cu respectarea cerințelor prevăzute în proiectul de lege. Respectiv, propunem substituirea cuvintelor „cu condiția ca acesta” cu cuvintele „cu condiția să fi efectuat dezvăluirea în condițiile prezentei legi și”.</p>	<p>dezvăluirilor de încălcări ale legii și ale autorităților de protecție a avertizorilor de integritate.</p> <p>Respectiv, pentru ca o dezvăluire (internă, externă, publică) de încălcări ale legii să fie recunoscută drept avertizare de integritate aceasta trebuie să întrunească cerințele prezentei legi, astfel cuvintele „, în condițiile prezentei legi” nu vor asigura o mai mare claritate și previzibilitate noimei.</p> <p>În cazul în care o dezvăluire (internă, externă, publică) de încălcări ale legii nu va întruni cerințele stabilite de prezenta lege, atunci nu pot fi aplicabile prevederile prezentei legi, cu referire la măsurile de protecție a avertizorului de integritate (capitolul IV)</p>	
<p>37.</p>	<p><u>Banca Națională a Moldovei</u></p> <p>Recomandăm transpunerea în proiectul de lege a prevederilor art. 20 din Directiva nr. 2019/1937, care prevede accesul avertizorilor de integritate la măsuri de sprijin. În acest context, propunem reglementarea, în calitate de măsură de sprijin, a transferului angajatului, la cererea acestuia, într-o altă subdiviziune a entității publice sau private în care activează, pentru a exclude sau a limita influența persoanei care se răzbuună în legătură cu dezvăluirea încălcării.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Potrivit art.22 din proiect protecția avertizorilor de integritate este asigurată de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - angajator, în cazul dezvăluirilor interne de încălcări ale legii ; - Avocatul Poporului, în cazul dezvăluirilor externe sau publice privind încălcări ale legii. <p>Iar art. 23 din proiect prevede că angajatorul întreprinde acțiuni cu caracter administrativ în vederea încetării răzbuunii împotriva angajatului, precum și orice alte măsuri necesare pentru</p>	<p>Se acceptă poziția Ministerului Justiției</p>

asigurarea protecției acestuia în calitate de
avertizor de integritate.

Astfel, prin sintagma „*orice alte măsuri
necesare pentru asigurarea protecției*” se
asigură întreprinderea oricăror
acțiuni necesare în vederea acordării
sprijinului corespunzător avertizorilor de
integritate.”

Directiva nr. 2019/1937 prevede că
autoritățile competente ar trebui să
furnizeze persoanelor care efectuează
raportări sprijinul necesar pentru ca
acestea să aibă acces la protecție în mod
eficient. Astfel, aceasta stabilește
standarde minime privind protecția
persoanelor care raportează încălcări ale
legii și a persoanelor vizate în raportare. În
configurarea standardelor minime ale
Directivei, în proiectul de lege nu putem
limita măsurile de sprijin, de protecție care
urmează a fi asigurate de angajator sau
Avocatul Poporului doar la „transferul
angajatului, la cererea acestuia, într-o altă
subdiviziune a entității publice sau private
în care activează”, acestea urmând a fi
asigurate pe baza tuturor circumstanțelor
individuale ale fiecărui caz în parte.

Lilian CARP

Președintele Comisei

